

**MATERIALS
OF THE XVII INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND
PRACTICAL CONFERENCE**

**AREAS OF SCIENTIFIC THOUGHT -
2021/2022**

December 30 ,2021 - January 7, 2022

Volume 7

SHEFFIELD
SCIENCE AND EDUCATION LTD
2022

SCIENCE AND EDUCATION LTD

Registered in ENGLAND & WALES Registered Number: 08878342

OFFICE 1, VELOCITY TOWER, 10 ST. MARY'S GATE,

SHEFFIELD, S YORKSHIRE, ENGLAND, S1 4LR

Materials of the XVII International scientific and practical Conference
Areas of scientific thought – 2022/2021 , December 30 ,2021 - January 7,
2022: Sheffield. Science and education LTD -92 p.

Date signed for printing ,

For students, research workers.

Price 3 euro

ISSN 2312-2773

© Authors , 2022

© SCIENCE AND EDUCATION LTD, 2022

ECONOMIC SCIENCE

The economy of the enterprise

Бобровнича Н.С., доц., к.е.н., Лесик Н.В., магістр

Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Активна інноваційна діяльність підприємств лежить в основі розвитку економіки України.

Інноваційна діяльність — вид діяльності, пов'язаний із трансформацією наукових досліджень та розробок, інших наукових, технологічних, організаційних досягнень у нові чи покращені продукти та послуги, в оновлений чи вдосконалений виробничий процес, що використовується у практичній діяльності підприємства, чи новий підхід до реалізації продуктів і послуг [1].

Досвід інших країн підтверджує, що інноваційна діяльність орієнтована на пошук і реалізацію інноваційних ініціатив, що втілюють більшою мірою перспективні потреби споживача, що в значній мірі забезпечує формування конкурентоспроможного виробництва [2].

Формування організаційно-методичного забезпечення процесу удосконалення управління інноваційною діяльністю є запорука успіху.

Вибір інноваційної стратегії розвитку визначається як процес господарювання, що спирається на безперервний пошук способів і сфер використання потенціалу у рамках розробленої стратегії поведінки.

Наприклад, ріст конкурентоспроможності підприємства передбачає вдосконалення номенклатури послуг або їхній ріст за рахунок нових видів послуг чи вибору стратегічних рішень щодо впровадження інновацій, скорочення витрат виробництва, що досягається за рахунок використання інноваційних технологій та нового підходу до розуміння та задоволення потреб споживачів послуг.

В цьому напрямку доцільно використовувати маркетингову стратегію розвитку підприємства, сутність якої ґрунтується не на пошуку інноваційного продукту як такого, не на наявності інновації взагалі, а на багатоваріантності вибору стратегічних рішень щодо використання тієї чи іншої інноваційної розробки.

При формуванні маркетингової стратегії підприємства слід відмітити такі параметри [3]:

- відповідність інноваційної розробки вимогам ринку, що динамічно розвивається;
- формування нових потреб на створюваний інноваційний продукт;
- виявлення потенційних точок зростання;
- взаємозв'язок вимог споживачів і застосовуваних способів виробництва.

В розробці маркетингових стратегій необхідно враховувати також специфічні властивості інноваційного продукту підприємства.

Досліджуючи особливості інноваційного процесу та специфіку інноваційного продукту, можна виділити наступні складові формування маркетингових стратегій підприємства [3].

Серед основних можна виділити:

- стратегія технологічного прогнозування,
- стратегія домінуючої розробки,
- стратегія випередження,
- стратегії сегментування,
- стратегії просування інноваційного продукту на ринок.

Кожна з названих стратегій доповнює та забезпечує стратегію інноваційного розвитку підприємства.

Розглядаючи стратегію технологічного прогнозування слід акцентувати увагу по-перше, на науково-технічному продукті як продукті інтелектуальному та по-друге, на необхідності вивчення потреб ринку в цьому продукті. З'являється необхідність проведення збору і аналізу інформації щодо середовища функціонування його споживачів, про систему поточних та майбутніх потреб потенційних виробників і покупців нововведення. Важливе значення має дослідження як вартості створеного інноваційного продукту так і створення умов

щодо захисту, збереження прав інтелектуальної власності інноваційного продукту [1].

Стратегія домінуючої розробки надає змогу компаніям з іншими видами компетенцій змінювати свої позиції і домінувати в нових умовах, що може привести до закриття багатьох компаній і навіть цілих напрямків. Ключовим завданням маркетингу при такій стратегії є способи просування інноваційного продукту з одної сторони та відповідність інноваційного продукту вимогам та стандартам галузі з другої.

Особливості стратегії випередження – це наповнення ринку, зниження незадоволеного ринкового попиту і як наслідок - поява можливості у підприємства залучити новий сегмент ринку, збільшити обсяги та зменшити витрати на виробництво продукту. Окремо слід відмітити ціну на інноваційний продукт, від правильного використання якої залежить і просування продукту і створення негативних умов щодо проникнення на ринок нових підприємств.

Значне місце в просуванні інноваційного продукту займає стратегія сегментування, від її ефективного використання залежить цілеспрямоване формування попиту на інноваційний продукт, облік виробником його конструктивної специфіки, оформлення, рівень ціни.

Розробка та використання стратегії просування інноваційного продукту на ринок – проведення особистих продажів; стимулювання продажів; організація зв'язків з громадськістю та реклама. Ця стратегія передбачає реалізацію певних особливостей комунікацій, а саме: отримання інформації щодо інноваційного продукту, яка повинна бути спрямована адресно, зосереджена на результатах та можливостях; повинно організувати та використовувати переваги прямого продажу, що дозволяє знайти потенційних клієнтів та визначити перспективні напрями просування інноваційного продукту.

Стратегія просування повинна враховувати особливості отримання доходу від інноваційного продукту та ризики від недоліків точної ринкової інформації щодо ціни, а також сукупність підприємницьких ризиків.

Аналізуючи перераховані стратегії можна відмітити, що процес розробки маркетингової стратегії стосовно ринку інноваційного продукту передбачає проходження послідовності використання певних можливостей кожної із наведених вище стратегій.

Література

1. Дергачова В.В., Пермінова С.О. Інтелектуальна власність: Навчальні матеріали онлайн. [Електронний ресурс]. Режим доступу:

https://pidru4niki.com/78067/pravo/intelektualna_vlasnist

2. Шкарлет С.М., Ільчук В. П. Інноваційний розвиток підприємства: Навчальний посібник. [Електронний ресурс]. Режим доступу:

https://pidru4niki.com/85836/ekonomika/innovatsiyniy_rozvitok_pidpriyemstva

3. Андрєєва Н. М., Рулінська О. В. Товарно- інноваційна політика: Навчальні матеріали. [Електронний ресурс]. Режим доступу:

https://pidru4niki.com/83708/marketing/tovarna_innovatsiyna_politika

4. Управління інноваційною діяльністю. Основи інноваційного менеджменту: Магістерський курс. [Електронний ресурс]. Режим доступу:

https://pidru4niki.com/73250/investuvannya/upravlinnya_innovatsiynoyu_diyalnistyu_osnovi_innovatsiynogo_menedzhmentu

Regional economy

Liu Chunhuan

Master student of EP “Economics”

Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan

ASSESSMENT AND ANALYSIS OF INNOVATION ACTIVITY IN THE REAL SECTOR OF THE ECONOMY OF KAZAKHSTAN

Introduction. In the context of the globalization of the world economy, innovative development is the basis for the successful growth of a country, industry or enterprise, which is focused on achieving the maximum level of productivity, competitiveness, as well as the development of human capital [1]. Research and implementation of high technologies in production are undoubtedly becoming an integral part of the field of innovation. Innovation is strategically important for growth.

Theoretical part. Studying the issues of economic growth, Nobel laureate Robert Solow found that the source of 85% of GDP growth was innovation, that is, technological innovations in the industrial economies of the world. Solow's model shows that only technological progress can explain continuously increasing living standards [2]. The key problem of effective implementation of innovations is the lack of a favorable environment that stimulates the creation of innovations that provide competitiveness, advantages and increases the investment attractiveness of the relevant industries. Thus, the formation of an innovative environment as the most important condition for the introduction of effective innovations is an urgent scientific task of great economic importance [3].

Methods and materials. According to the report, Global Innovation Index 2020, Ukraine (45th place) leads among the CIS countries, followed by Russia (47th place) and Moldova (59th place). Kazakhstan ranks 77th (after Ukraine, Russia, Moldova, Armenia and Belarus), which is the basis for improving state policy and

national priorities. However, among the countries of Central Asia, the highest ranking in the index belongs to Kazakhstan. Uzbekistan is in 93rd place, Kyrgyzstan is in 90th place, and Tajikistan is in 100th place [4].

Table 1 - Global Innovation Index among CIS countries

	2020	2019	2018
Ukraine	45	47	43
Russia	47	46	46
Moldova	59	58	48
Armenia	61	64	68
Belarus	64	72	86
Kazakhstan	77	79	74
Azerbaijan	82	84	82
Uzbekistan	93	-	-
Kyrgyzstan	94	90	94
Tajikistan	109	100	101
Note: compiled by the author based on data [4]			

Despite the fact that various measures aimed at economic growth are being taken, there is a lag in the level of labor productivity. Productivity growth is constrained by insufficient penetration and development of modern technologies, a high level of wear and tear and a low technological level of fixed assets. The development of its own technologies is limited by the low level of development of research and development activities. At the same time, R&D costs in Kazakhstan amount to 0.12% of GDP. According to the latest UNESCO data for 2019, the largest share of R&D in GDP is in Israel - 4.95%, South Korea - 4.81%, Sweden - 3.34%, Japan - 3.26% [4].

In Figure 1, internal R&D costs are presented. In recent years, costs have grown from 69.3 billion tenge to 82.3 billion tenge. But at the same time, R&D costs in Kazakhstan account for only 0.12% of GDP.

Figure 1 - Internal expenditures on R&D (billion tenge)

Note: compiled by the author based on data [7]

Today, the state of innovation in Kazakhstan reveals serious contradictions in its functioning. There are no large technological discoveries in the Kazakhstani industry, small and medium-sized businesses are not ready for innovations, in particular, technological ones. Such a low level of development of innovative activity corresponds not only to industry, but also to the service sector. According to the Bureau of National Statistics, at the end of 2019, a statistical observation of the innovative activity of 28,411 enterprises of the republic was carried out. During the reporting period, 3,206 enterprises had innovations (in 2018 - 3,230 enterprises). Compared to 2018, the number of enterprises with innovations decreased by 24 enterprises. The volume of innovative products in 2019 compared to 2018 increased by 4.7% and amounted to 1.1 trillion. tenge. Innovative products were sold for 997 billion tenge. The volume of exported innovative products amounted to 175.4 billion tenge.

In 2019, the innovative activity of enterprises for product, process, organizational and marketing innovations was 11.3%, including for product and process innovations - 7.5%. The highest activity in the field of innovations for all types of innovations was observed among large enterprises and amounted to 43%.

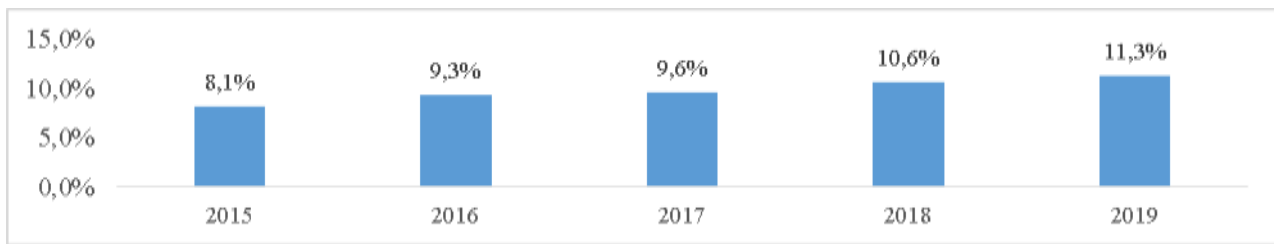

Figure 2 - The level of activity of enterprises in the field of innovation

Note: compiled by the author based on data [7]

The highest level of innovation activity of enterprises in Kazakhstan in 2019 was observed in education - 63.4%. Further, health care and social services (32.5%); information and communication (19.6%); electricity and gas supply (16.7%), etc.

During the analyzed period, the costs of product and process innovations decreased by 37.4% compared to the previous year and amounted to 535.9 billion tenge (in 2018 - 856.4 billion tenge). At the same time, the costs of product and process innovations from the enterprises' own funds amounted to 440.3 billion tenge, which is 82.2% of the total costs of product and process innovations. It should be added that a decrease in innovative activity leads to the fact that the supply of innovative products to the external market also decreases.

The volume of innovative products in 2019 compared to 2018 decreased by 16.8% and amounted to 981.3 billion tenge. Innovative products were sold for 864.75 billion tenge. The volume of exported innovative products amounted to 175.4 billion tenge. It should be noted that most of the enterprises define innovation activity only as the purchase of new equipment and its introduction into production. Naturally, such a trend will lead to a decrease not only in quality, but also in the level of innovation, which will entail a slowdown in the rate of innovation activity of enterprises. In turn, this will negatively affect the growth of the country's GDP, since economic growth and the introduction of innovations are directly dependent.

World practice shows that sustainable economic development is ensured through competitiveness in the external market, which is ensured through a developed scientific environment.

The real sector of the economy includes all industries that are associated with the production of usable products or finished products. That is, the creation of products in material form. The volume of products in this form, of course, is growing, but it is the level of innovative development of countries that explains the differences in technological characteristics that determine the quality of these products [5].

Therefore, it is necessary to develop and maintain innovative activity in the production of electric power products, since energy resources are limited and will soon be exhausted, new technologies and development of the extraction of complex deposits will be needed, for which it is necessary to use innovative electric power products and equipment. Moreover, state participation in the manufacturing industry can stimulate demand for Kazakhstani innovations, which, in turn, will increase the inflow of foreign investment into the country's economy.

Having considered the annual data on the costs of technological innovations in the manufacturing industry, there is a sharp decline in 2019, costs decreased immediately by 59.5% to 247.1 billion tenge compared to 2018. In recent years, the highest costs were observed in 2016 - 1.2 trillion tenge (3 times more than in 2015). At the present stage of economic development, manufacturing industries are especially promising. A characteristic feature of the Kazakhstani economy is its high dependence on foreign technologies.

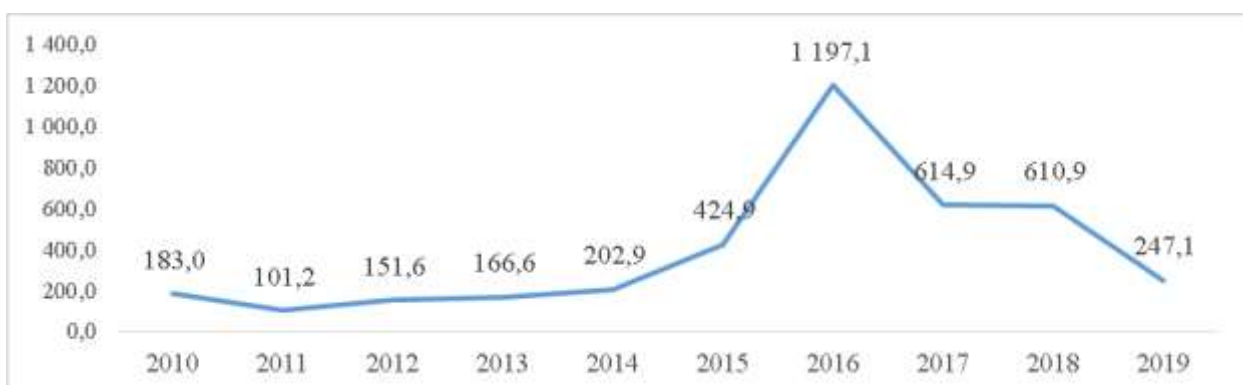

Figure 3 - Costs of technological innovation in the manufacturing industry
(billion tenge)

Note: compiled by the author based on data [7]

Therefore, a supportive innovation environment includes an environment in which innovation is stimulated and supported; the relationship between suppliers, manufacturers and consumers; education and training system; various public and private organizations that contribute to technical change; laws, regulations and even ideas and attitudes towards technology and change.

Conclusion. Accelerating growth or preventing a recession in a crisis, the sustainability of the demand for innovation depends on the technological potential and the corresponding form of production [6]. The COVID-19 pandemic has become a trigger for the global economy. The current crisis has hit the innovation environment at a time when innovation has flourished following the 2008-2009 crisis.

As innovation is now central to corporate and national growth strategies, there is hope ahead that innovation activity will not decline as much as anticipated.

Essentially, the pandemic has not changed the fact that the potential for disruptive technology and innovation continues to grow. It is clear that leading companies and those who spend on R&D would be unwise to abandon them, intellectual property and innovation and in their quest to ensure competitiveness in the future. For example, many of the leading R&D companies in the information technology sector have huge cash reserves, and the drive to digitalize will drive innovation. Other key sectors, such as transport, will need to adapt more quickly as the pursuit of "clean energy" is renewed interest. In addition, the COVID-19 crisis could well be a catalyst for innovation in many traditional sectors such as tourism, education and retail. Unlocking the aforementioned potential is now essential and requires government support, as well as collaborative models and continued private sector investment in innovation.

References

1. Solow R.M. Contribution to the Theory of Economic Growth // The Quarterly Journal of Economics. – 1956 – February. V. 70, N 1. – P. 65–94.
2. Natalia Ershova. Formation of the innovation environment of enterprises in the real sector of the economy // MATEC Web of Conferences 193, 05085 (2018).
3. INSEAD. GLOBAL INNOVATION INDEX 2020. // <https://www.globalinnovationindex.org/>. 02.05.2021.
4. Research and Development Expenditure 2019. United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization. // <http://www.uis.unesco.org/>. 02.05.2021.
5. Dnischev F.M. Technological structures in the economy of Kazakhstan // Institute of Economics KN MES RK. 2014. No. 2.
6. Mau V. Economics and politics in 2011: the global crisis and the search for a new growth model // Economic Issues. 2012. No. 2.
7. Ministry of National Economy of the Republic of Kazakhstan. Bureau of National Statistics // <https://stat.gov.kz/>. 04/28/2021.

Залесский Борис Леонидович

Белорусский государственный университет

ПЛАН ИННОВАЦИОННЫХ ИДЕЙ С ОПОРОЙ НА МЕСТНЫЕ РЕЗЕРВЫ

В декабре 2021 года в Республике Беларусь утвержден Национальный план действий по развитию зеленой экономики на 2021-2025 годы, который в качестве стратегической цели определяет развитие умной цифровой экономики, содействующей достижению Целей устойчивого развития. Этот документ предполагает развитие белорусской зеленой экономики на таких принципах, как: устойчивое развитие, инклюзивность, межсекторальность, инновационность, научность, эффективность и достаточность, ресурсосбережение, управление отходами как ресурсами, повышение конкурентоспособности и укрепление занимаемых позиций на мировых рынках «с учетом глобальных тенденций экологизации, транспарентности, международного сотрудничества и ответственности» [1]. Напомним, что еще в Программе социально-экономического развития Республики Беларусь на 2021-2025 годы, утвержденной в июле 2021 года, говорилось о том, что в ближайшие пять лет «акцент будет сделан на внедрение инструментов поддержки “зеленой” экономики. Будет активизирована работа по формированию национальной системы углеродного регулирования, привлечению “зеленых” инвестиций, развитию экоинноваций и созданию “зеленых” рабочих мест» [2].

В числе приоритетных направлений развития зеленой экономики в Беларуси национальным планом определены такие, как: 1) внедрение принципов устойчивого потребления и производства; 2) развитие циркулярной или экономики замкнутого цикла; 3) производство органической продукции; 4) экологический и агроэкотуризм; 5) формирование умных и энергоэффективных городов; 6) развитие электрического транспорта и его инфраструктуры. Иными словами, в плане «задается практико-ориентированная траектория,

предусматривающая реализацию в регионах перспективных инновационных идей с опорой на местные ресурсы и создание комфортных условий для жизни людей» [3]. К числу таковых, безусловно, следует отнести развитие электротранспорта и его инфраструктуры.

Заметим, что еще в марте 2020 года в Беларуси появился указ “О стимулировании использования электромобилей”, который содержал «меры, призванные стимулировать в стране спрос на эту экологичную технику, а также создание в регионах соответствующей зарядной и сервисной инфраструктуры» [4, с. 113]. На начало 2021 года в нашей стране уже насчитывалось более одной тысячи электромобилей, а к началу второго полугодия – свыше четырех тысяч. Что касается ближайшей пятилетки, то «к 2025 году Беларусь может приблизиться к отметке 100 тыс. таких транспортных средств, а к 2030-му около 20% автопарка белорусов будет с электрическим двигателем» [5]. Важная тенденция здесь заключается в том, что в Беларуси на электромобили начинают переходить не только граждане, но и промышленные предприятия, которые получают от их эксплуатации весомую экономию. «Это на своем примере ощутило “Гомельэнерго”, которое одним из первых среди энергоснабжающих организаций реализовало пилотный проект по обновлению автопарка электромобилями» [6].

Высокими темпами развивается в стране и сеть быстрых зарядных станций для электромобилей. С 2018 года она увеличилась с 14 до 486, а к началу 2022 года должна включать в себя уже 600 таких объектов, что обеспечит возможность эксплуатации более 25 тысяч единиц такой техники. Предполагается, что уже через несколько лет владельцы подобных авто будут проводить на зарядных станциях не больше времени, чем хозяева машин с двигателями внутреннего сгорания на автозаправках. Важная роль в этой связи отводится витебскому ОАО “Витязь” – многопрофильному предприятию, развивающему сегодня около двадцати видов деятельности. Производство электрочарядных станций для электротранспорта здесь начали в 2017 году. И

сегодня активно сотрудничают с национальным оператором зарядной инфраструктуры – РУП “ПО Белоруснефть”, которому поставляют высокотехнологичную продукцию под брендом Malanka. Одновременно на предприятии планируют развивать собственную сеть электрочарядных станций под брендом ISKRA. Здесь нацелены «осваивать нишу так называемых медленных зарядок. Сетевые объекты будут устанавливаться в жилых микрорайонах, деловых центрах и на других площадках, где есть возможность оставить автомобиль на парковке и одновременно подключить к электрочарядной станции» [7]. Первые две такие зарядные станции уже запущены в тестовую эксплуатацию в Витебске – в районе производственной площадки “Витязя”. На очереди – открытие первой брендовой электрочарядной станции в Минске и еще нескольких объектов в спальньих районах белорусской столицы.

Должны в ближайшее время появиться в Беларуси и отечественные образцы этой экологичной техники. В частности, запланированы поставки на рынок электромобилей “Геометрия С” от СЗАО “БЕЛДЖИ”, где в августе 2021 года были завершены их испытания. Этот белорусско-китайский электромобиль «имеет много инновационных решений: от активных систем безопасности до проработанного дизайна. <...> Дальность на одной зарядке – 550 км» [8]. При наличии спроса на эти машины на предприятии уже в 2022 году для производства новых электромобилей будут задействованы соответствующие заводские мощности. Так что у данной инновационной техники в Беларуси – хорошее будущее. И ее развитие станет весомым вкладом в реализацию Национального плана действий по развитию зеленой экономики в нашей стране до 2025 года.

Литература

1. Умные города, экотуризм и электротранспорт: как будет развиваться зеленая экономика в Беларуси [Электронный ресурс]. – 2021. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/umnye-goroda-ekoturizm-i-elektrotransport-kak-budet-razvivatsja-zelenaja-ekonomika-v-belarusi-475021-2021/>

2. Программа социально-экономического развития Республики Беларусь на 2021-2025 годы [Электронный ресурс]. – 2021. – URL: <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=P32100292>

3. Нацплан по зеленой экономике усилит экологический и инновационный сегменты программы-2025 [Электронный ресурс]. – 2021. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/natsplan-po-zelenoj-ekonomike-usilit-ekologicheskij-i-innovatsionnyj-segmenty-programmy-2025-475288-2021/>

4. Залесский, Б. Ключ к успеху – сотрудничество. Сборник статей / Б. Залесский. – Palmarium Academic Publishing, 2021. – 172 с.

5. “Белоруснефть”: в стране создана крупнейшая в ЕАЭС сеть быстрых зарядных станций для электромобилей [Электронный ресурс]. – 2021. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/belorusneft-v-strane-sozdana-krupnejshaja-v-eaes-set-bystryh-zarjadnyh-stantsij-dlja-elektromobilej-474986-2021/>

6. Число электромобилей в Беларуси увеличилось до 4 тыс. – Каранкевич [Электронный ресурс]. – 2021. – URL: <https://www.belta.by/society/view/chislo-elektromobilej-v-belarusi-velichilos-do-4-tys-karankevich-450761-2021/>

7. “Витязь” будет развивать собственную сеть электрозарядных станций под брендом ISKRA [Электронный ресурс]. – 2021. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/vitjaz-budet-razvivat-sobstvennuju-set-elektrozarjadnyh-stantsij-pod-brendom-iskra-473377-2021/>

8. “БЕЛДЖИ” планирует начать продажи нового электромобиля в четвертом квартале 2021 года [Электронный ресурс]. – 2021. – URL: <https://www.belta.by/society/view/beldzhi-planiruet-nachat-prodazhi-novogo-elektromobilja-v-chetvertom-kvartale-2021-goda-454431-2021/>

Government regulation of the economy

Чжан Цзявей,

*студент Київський національний університет технологій та дизайну
(КНУТД),*

вулиця Немировича-Данченка, 2, Київ, 01011, Україна

ORCID : 0000-0002-0213-8770

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку людства цифровізація стала реальним елементом усіх процесів суспільного життя. Перехід на цифрові технології та модифікація тенденцій глобалізації є викликом для всіх країн світу, щоб адекватно реагувати на ці нові реалії. Цифрові технології наповнили всі форми міжнародних відносин іншим змістом. Впровадження цифрових технологій може кардинально змінити характер міжнародної діяльності компаній, що займаються міжнародною інвестиційною політикою, без чого неможливо побудувати мережу інфраструктури, що стимулює розвиток цифрових підприємств та підтримує трансформацію нової економіки в цілому.

С. Коляденко зазначає, що цифрова економіка – це економіка, заснована на виробництві електронних товарів і послуг технологічно розвиненими бізнес-структурами та поширенні цих продуктів через електронну комерцію [1].

Вчені Голобородько О. та Краус Н. відзначають, що цифрова ера змінює підхід до ведення бізнесу, а також вимоги до використовуваних інформаційних технологій: системи управління маркетингом, продажами та сервісом; телефонія та комунікатори; системи управління документами та персоналом; системи обліку та багато інших корпоративних додатків [2].

Таким чином слід визначити, що цифрова економіка - економічна діяльність, заснована на цифрових технологіях і складається з електронних

товарів і послуг. Слід зазначити, що це не тільки програмне забезпечення, але й дуже важлива частина електронних продуктів і послуг, що виробляються електронним бізнесом та електронною комерцією.

З метою досягнення визначених цілей та напрямків розвитку цифрової економіки у 2019 році створено Комітет цифрової трансформації, завданням якого є вирішення наступних завдань:

- створення правових основ для цифровізації та цифрового суспільства;
- розробка правової бази для адміністрування, функціонування та використання Інтернету;
- розробка національних та державних програм комп'ютеризації, а також програм ЄС «Єдиний цифровий ринок»;
- розробка програм цифрового співробітництва;
- електронне урядування та державні електронні послуги;
- інтелектуальна інфраструктура;
- кібербезпека.

Того ж року Кабінет Міністрів України реорганізував Державне агентство з питань електронного адміністрування, перетворивши його на Міністерство цифрової трансформації України, яке тепер є центральним органом виконавчої влади з питань формування та реалізації державної політики у сфері цифровізації, цифровий розвиток, цифрова економіка, цифрові інновації, - адміністрування та електронна демократія, розвиток інформаційного суспільства, розвиток ІТ-індустрії.

Одним із важливих параметрів, що визначають якість та ступінь розвитку цифрової економіки на глобальному рівні, є світові рейтинги. Відповідно до Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, основними рейтинговими завданнями для її реалізації є досягнення у 2020 році [3]:

- 30 місця в рейтингу Networked Readiness Index (WEF) (у 2016 році - 64 місце);

- 40 місця у рейтингу Global Innovation Index (INSEAD, WIPO) (у 2016 році - 56 місце);
- 50 місця у рейтингу ICT Development Index (ITU) (у 2016 році - 79 місце);
- 60 місця у рейтингу Global Competitiveness Index (WEF) (у 2016 році - 85 місце).

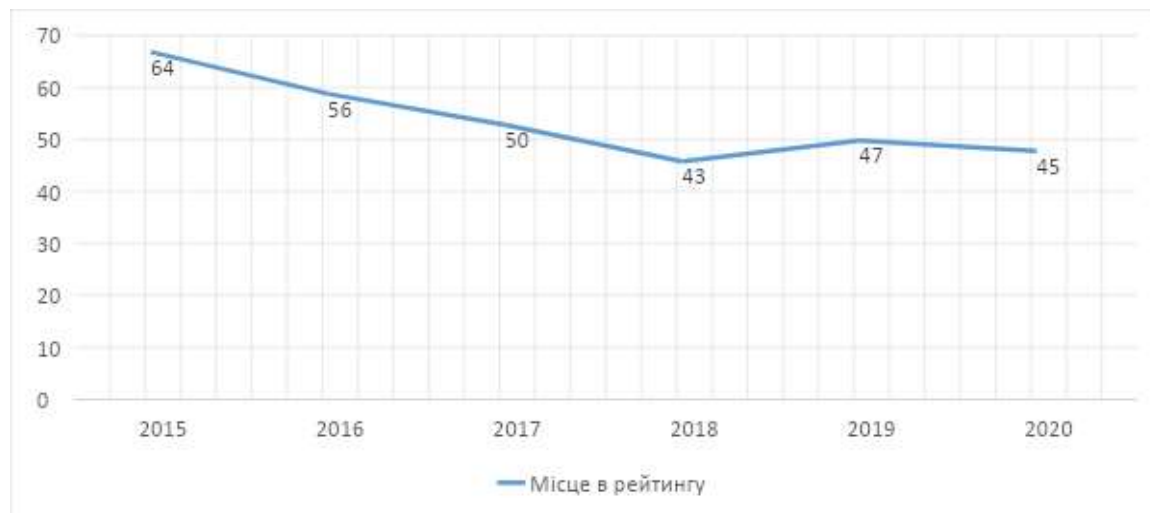

Рис. 1. Місце України у Global innovation Index

Як видно з даного рисунку найкращі позиції Україна мала в 2018 році, тоді вона займала 43 місце, після того Україна втратила кілька позицій у рейтингу.

Цифровізація є серйозним викликом для України, адже питання розвитку – це питання національної безпеки, конкурентоспроможності на світовому ринку, а зрештою – підвищення якості життя населення. Якщо Україна буде відставати від сусідніх країн, які успішно впроваджують політику цифровізації, це призведе до низки проблем, таких як падіння науково-технічного прогресу, а отже, незначна роль України у світовій економіці, неспроможність забезпечити національну безпеку, відсутність перспектив розвитку, а також це призведе до відсутності розвитку інновацій тощо. Тому слід зазначити, що державна підтримка відіграє ключову роль у розвитку. Держава має зосередитися не лише на розвитку електронного адміністрування, а й на цифровізації бізнесу та промисловості, запровадженні цифрових прав, мінімізації цифрового розриву в суспільстві, створенні сучасної комунікаційної інфраструктури, центрів обробки

та зберігання даних тощо. Важливо також подолати перешкоди для підприємництва, запровадити пільги для малого та середнього бізнесу, підготувати спеціалістів та вдосконалити комп'ютерні навички.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. Економіка. Фінанси. Менеджмент. 2017. № 6. С.106–107.

2. Краус Н., Голобородько О., Краус К. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. Ефективна економіка. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf (дата звернення: 20.12.2021).

3. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.12.2021).

Macroeconomics

Жексенбаев А., 2 курс магистранты "Экономика" мамандығы
Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті, Қазақстан

ЕЛ ЭКОНОМИКАСЫНЫҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН ТАЛДАУ

Бәсекеге қабілеттілік ұғымы экономикадағы негізгі ұғымдардың бірі болып табылады. Бұл нарықтық қатынастардың ерекшелігін анықтау үшін өте маңызды. Егер біз капитализм туралы айтатын болсақ, онда бәсекелестіктің болуы мұндай жүйенің барлық деңгейлеріне тән – микродан (белгілі бір кәсіпорынға келгенде) макроға (әлемге) дейіналынуы қажет.

Көбінесе сәттілік қана емес, сонымен бірге қиын сыртқы жағдайларда өмір сүру мүмкіндігі фактісі субъект үшін басқалармен бәсекелесу қабілеті арқылы көрінетін экономикалық деңгеймен анықталады. Табысты жұмыс істеу үшін экономиканың қандай заңдары әлемді, тұтастай алғанда және нарықты басқаратынын білу керек. Бәсекеге қабілеттілік тұжырымдамасы мұндай қызметтің ықтимал нысандары, әдістері, көріністері туралы ақпараттың болуын болжайды.

Нарықта үстемдік ету және қарсыласпен күресу мақсатында белсенді қызмет етуге мүмкіндік беретін, оның ішінде экономиканың жеткілікті жоғары деңгейін болжайтын қажетті ресурстары бар адам ғана табысты болады. Экономика және жаһандану төмен деңгейде де, планетарлық масштабта да адамзат қауымдастығын қамтитын біріктіру және өзара әрекеттесу процестері экономиканың дамуына өз шарттарын белгілейді. Олар жақында экономикалық және саяси ғылымдар үшін өткір проблемаға айналған державалардың бәсекеге қабілеттілік деңгейлерін анықтайды. Ұлттық экономика туралы сөз болғанда, оның барлық құраушы аспектілерін түсіну қиын. Сонымен бірге, әлеуметтік дамудың ерекшеліктері саясаткерлер мен зерттеушілерді ел экономикасының бәсекеге қабілеттілігі идеясына көбірек көңіл бөлуге мәжбүр етеді.

Соңғы екі онжылдықта көрсетілгендей, кез – келген заманауи держава үшін бұл фактордың өсуі бірінші кезектегі міндет болып табылады. Сонымен қатар, бұл тақырып әртүрлі форумдарда ең көп талқыланатын тақырыптардың

бірі болып табылады. Елдердің бәсекеге қабілеттілік индексі үнемі жаңартылып отырады және онда жарияланған мәліметтер әлемді түбегейлі өзгертетіні таңқаларлық емес.

Бәсекелестік белсенділік нарықтың барлық қатысушыларына тән, яғни ол тиісті экономикалық имидждің ажырамас ерекшелігі болып табылады. Осы ерекшеліктің арқасында адам жасау еркіндігіне ие болады, оның дамуы, экономикалық салада іске асырылуы үшін жағдайлар жасалады. Негізгі идея-көрсетілген мүмкіндікті арттыратын қызметтер мен тауарларды құру. Принципті жаңа өнімді қалыптастыру-мұндай қызмет жағдайларының басты артықшылығы. Қазіргі уақытта Қазақстанның ұлттық бәсекеге қабілеттілігі саясаттанушылардың, саясаткерлердің, экономистердің ерекше назарын аударады, өйткені көрсеткіштерді өсіру маңызды міндеттердің бірі болып табылады және оны жақын арада шешу керек.

Жалпы, бұл тұжырымдама өте күрделі. Бір деңгейдің екіншісіз болуы мүмкін емес-олардың арасында тығыз қатынастар бар, олардың есебі әр кезеңде экономикалық өсуге қол жеткізуге мүмкіндік береді. Бәсекеге қабілеттілікті бағалау қалыптасатын ішкі және сыртқы қатынастарды ажыратып көрсете алуымыз қажет. Сонымен қатар, жеке саланың немесе бүкіл мемлекеттің деңгейінде ол белгілі бір елде орналасқан жекелеген өндірушілердің басқа фирмалардың өнімдерімен бәсекелесетін өнімді жасай алатындығымен тікелей анықталады. Ал егер егжей-тегжейлі түрде қарастыратын болсақ, бәсекеге қабілеттілікті бағалаудың заманауи әдістері бұл тұжырымдаманың күрделі екендігіне негізделген жағдайды талдауды қамтиды. Оған белгілі бір өнімге тән бірқатар көрсеткіштер кіреді (баға, тұтынушылық ерекшеліктер, сапа). Осы кешеннің арқасында өнімнің сыртқы және ішкі нарықтағы жетістігі туралы айтуға болады.

Бәсекеге қабілеттілікті бағалау әдістері қарастырылатын немесе оның толық аналогы болып табылатын басқа өнімдермен салыстырмалы талдау жүргізуге мәжбүр етеді.

Өнім деңгейіндегі бәсекелестік бірқатар факторларға байланысты. Өндірістік шығындар, жұмыс процесінің қарқындылығы, еңбек өнімділігі маңызды болып табылады. Өнімділік сапасы да, өнімнің бағасы да оларға байланысты. Бәсекелестікті анықтайтын факторлар өндірістік шығындар елдің бәсекеге қабілеттілігі үшін маңызды өнім шығаратын компания орналасқан

мемлекеттің валютасымен есептеледі. Шығындар құны-бұл өндірістік факторларға байланысты, сондай-ақ ресурстарды пайдалануға байланысты компания көтеретін шығындар.

Еңбек өнімділігі-бұл өнімнің әлемдік масштабта ұқсас өніммен бәсекелесу қабілетін түсінуге болатын негізгі көрсеткіштердің бірі. Өндірістік процесс, шын мәнінде, бәсекелестіктің материалдық базасы болып табылады. Бұл көрсеткішті математикалық шама түрінде алу үшін баға деңгейі мен пайданы бағалау қажет. Сонымен, еңбек қарқындылығы-бұл өндіріс процесінің қарқындылық индексі анықтау арқылы бағаланатын параметр. Бұл ауыл шаруашылығы үшін де, өнеркәсіп үшін де бірдей қолданылады.

Индекс-өнім шығарудың тәулігіне орташа көлемін көрсететін жалпыланған көрсеткіш. Есептеу үшін айлық уақыт аралығы алынады және орташа өлшенген мән есептеледі. Ол үшін индекстерді біріктіріп, экономикасы талданатын елдің бәсекеге қабілеттілігін анықтау үшін қандай өнім түрлері маңызды екенін алдын-ала анықтау қажет. Бағалық емес факторлар әлемдік деңгейде бәсекеге қабілеттілікті бағалаудың қазіргі тәсілі бағалық емес факторларға ерекше назар аударуды көздейді. Бірінші орынға сапа шығады, бірақ жаңалық көрсеткіштері, сондай-ақ өнімге салынған зияткерлік ресурстар мен технологиялармен арақатынасы маңызды болады. Негізінен, бәсекеге қабілеттілікті арттыруға мүдделі елдер халықаралық қоғамдастыққа ең тиімді инновацияларды, ең заманауи, жетілдірілген, күрделі техниканы қолдана отырып жасалған өнімдерді ұсынуға тырысады. Мұндай өнімдерді үлкен техникалық, ғылыми әлеуетсіз жасау мүмкін емес, бұл позицияға сұранысты тудырады. Ал бұл елдің бәсекеге қабілеттілігінің өсуіне алып келеді.

Инновациялық тауарлармен бәсекеге түсу қабілетінің параметрлерін бағалау үшін оны жасау кезінде соңғы технологияларға инвестициялар қаншалықты үлкен болғанын талдау қажет. Көрсеткіш жаңа күшті дамыту саласында белсенді түрде қалай әрекет ете алатындығын түсінуге мүмкіндік береді. Бұл тек ҒЗТКЖ шығындары туралы ғана емес, сонымен қатар маркетингтік стратегияларға, дизайнгерлік қозғалыстарға инвестициялар туралы сөз болып отыр. Ғылыми-технологиялық жұмыс процесіне қатысатын персоналдың саны, тіркелген патенттердің саны (шетелде, мемлекет ішінде) маңызды параметр болады. Елдің бәсекеге қабілеттілігін анықтау кезінде

міндетті түрде мұнда білімнің қаншалықты дамығанын, зияткерлік меншік заңы бойынша қорғау үшін қандай шаралар қабылданатынын талдайды.

Іскерлік саланың мәдениеті инновацияның бәсекеге қабілеттілігінің белгісі ретінде елде жасырын да, заңнама деңгейінде де реттелетін кәсіпкерлік мәдениетке тікелей байланысты. Мәдениеттің босатылуы, сондай-ақ жеке деңгейдегі бастамашылық белсенділік маңызды. Мемлекет деңгейінде бәсекеге қабілеттілікті бағалау кезінде халықтың көп пайызы кәсіпкерлік, тұтастай алғанда, инновациялық технологиялар саласында тәуекелге баруға қаншалықты дайын екеніне міндетті түрде назар аударады. Әрине, бұл факторға сандық баға беру қиын, бірақ талдаудың жалпы көрінісі әдетте экономика және саясат саласындағы мамандарға дұрыс тұжырымдар жасау үшін жеткілікті ақпарат береді.

Экология және экономика. Бір таңқаларлығы: елдің басқа державалармен бәсекеге қабілеттілігін бағалау кезінде соңғы бірнеше жылда экологиялық факторлар алдыңғы қатарлы факторлардың қатарына кірді. Бұл өндірістік қуаттылықты шектейтін қатаң стандарттардың енгізілуіне байланысты. Бір жағынан, өнімнің сапасын арттыру қажет, бірақ сонымен бірге бәсекелестік өндірушілер санының өсуімен артып келеді, ал жаңа фирмалар өз өнімдеріне назар аударуға тырысып, әлеуетті клиенттің назарын қосымша артықшылықтарға аударады. Дәл осы жерде экология көмекке келді. Өнімнің танымалдылығын қамтамасыз ету үшін қалың бұқараға да, мәмілеге ықтимал мүдделі басқа елдердің өкілдеріне де, өндіріс барысында ұйым экологиялық жағдайды жауапкершілікпен бақылап, зиянды шығарындылардың алдын алу шараларын қолданатынын нақты түсіндіру қажет.

Нарық барлық соңғы тенденцияларға сезімтал жауап болғандықтан, мұндай инновация назардан тыс қалмады. Кәсіби мамандардың айтуынша, қазіргі уақытта нарықтық тетіктерді экологияның сақталуымен байланысты шығындар өзіндік құнға қосылатындай етіп өзгерту, жетілдіру қажет. Қызметтердің немесе тауарлардың түпкілікті бағасы тек өндірістік процесті (соның ішінде экофакторды) ғана емес, сонымен қатар өнімді пайдалануға, кәдеге жаратуға және қайта өңдеуге байланысты қоршаған ортаны қорғау шараларын ескере отырып жасалады. Үрдістер мен экономика деңгейінің өсуі мемлекетаралық деңгейде еңбек бөлінісі қазіргі уақытта көптеген елдерде белгілі бір (өте тар) мамандандыру саласы бар екендігіне әкелді. Осының арқасында

билік әлемдік аренада маңызды орын алады. Бәсекеге қабілеттілік деңгейі көбінесе ел жұмыс істейтін саламен анықталады. Сонымен, американдық салағарыш, авиация, бірегей механизмдерді, соның ішінде автомобильдерді, ауыр компьютерлерді құру. Сондай-ақ, Америка бағдарламалық жасақтаманы әзірлеуге мамандандырылған. Осы салалардағы көшбасшы оған өз рейтингін жоғары деңгейде ұстап тұруға мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде дағдарыс пен қиын жылдардың өзінде де экономикалық жағдайдың тұрақтылығының кепілі болып табылады.

Жапон экономикасының көрінісі өте айқын, өйткені бұл ел машиналарға, кемелерге, электроникаға, электротехникаға және машиналарға, соның ішінде роботтарға мамандандырылған. Аталған салалардағы көшбасшылық елді халықаралық деңгейде бәсекеге қабілетті етеді, ал инновациялық идеяларға салынған инвестициялар әлеуетті қарсылас шыдай алмайтын өсу мен дамуды қамтамасыз етеді. Тауар позициялары, өндірушілер, салалар мен мемлекеттер бойынша бәсекелесу қабілетін біртұтас тұтастыққа келтіру үшін жалпы көріністі қалыптастыра отырып, арнайы синтетикалық көрсеткіш таңдалды. Ол арқылы сіз әлемдік нарықтағы биліктің жағдайын сипаттай аласыз. Сонымен қатар, мұндай параметр – бұл әлемдік нарықтың үмітіне сәйкес келетін қызметтерді, тауарларды өндіру мүмкіндігі. Оларды сату жеке алынған адамдардың да, тұтастай мемлекеттің де әл-ауқатын арттыруға тиіс. Белгілі ғалым Дэвид Рикардонның ғылыми еңбектерінде елдердің әртүрлі бәсекеге қабілеттілігі қандай себептермен сипатталады деген сұрақ қарастырылды. Ол Смиттің абсолютті теориясына назар аудара отырып, артықшылықтарды салыстыру тұжырымдамасын қалыптастырды. Бұл идея қатаң анықталған өнеркәсіптік сала мемлекетке максималды күш, ақша және басқа да өндірістік факторлар салынған жағдайда сәттілік әкеледі. Бұл салада билік салыстырмалы артықшылыққа ие болады және өнімдерді экспорттауға болады. Сонымен қатар, тапшылық байқалатын қызметтер мен тауарлардың импортын жолға қою қажет. Соңғы жылдардағы әлемдік қауымдастыққа тән жаһандану ондаған жылдар бұрын қалыптасқан экспорт, импорт логикасын біршама бұзды, бұл жаңа ғылыми көзқарасты қалыптастыруды қажет етті. Оны Майкл Портер ұсынған. Елдердің бәсекеге қабілеттілігі: мәселеге жаңа көзқарас ғалымдардың кең ауқымы Портер ұсынған бағалау нұсқасы біздің уақытымыз үшін ең өзекті екендігіне сенімді. Идея негізгі ұғымдардың жаңа тұжырымына негізделген. Ұлттық деңгейде

бәсекеге қабілеттілікке ерекше назар аударылды. Портер айтқандай, бұл көрсеткіш өндіріс саласының табыстылығын және әлемдік деңгейдегі экономикадағы елге тән орынды анықтайды. Ол өнеркәсіптің ерекшелігінен туындайды: ол неғұрлым жоғары болса, соғұрлым инновация енгізіледі, өндіріс саласы неғұрлым белсенді және тұрақты дамиды. Сонымен қатар, тұрақтылыққа қол жеткізу салыстыру үшін базаның өзін түзету арқылы бәсекелестік артықшылықтарға ие бола бастайды. Алынған артықшылықты сақтау үшін, қарсыласқа жетіп, озып кетпеу үшін өнімді, өндіріс әдісін және басқа да маңызды факторларды жақсарту қажет. Бәсекелестік өзгергіштікті білдіреді, ол процесс тұрақты тепе-теңдік жағдайында қатып қалған жерде өмір сүре алмайды. Салалар жетілдірілуі, жаңаруы, дамуы керек және бұл жерде кідіріс болмайды, бұл жай ғана қолайсыз. Портер инновацияларға қатысты ынталандыру, даму факторын негізгі фактор ретінде қарастыруға шақырады.

Бәсекеге қабілеттілікті құру да, осындай жағдайды қолдау да жергілікті процестер болып табылады. Державалардың экономикалық ерекшеліктері айтарлықтай ерекшеленеді, тарихи, ұлттық аспектілер, басқару жүйесі, мәдени алғышарттар мен инфрақұрылым ерекшеліктері ұлттық компанияның мүмкіндіктеріне, сол арқылы тұтастай алғанда державаларға өз ізін қалдырады. Портердің пікірінше, жаһандану жылдан жылға маңызды болып келеді, бірақ ұлттық бәсекеге қабілеттілік әлі күнге дейін жергілікті факторларға, нақты анықталған жағдайларға байланысты.

Қорытындылай келе, қазіргі уақытта елдің бәсекеге қабілеттілігін ұлттық ромб ретінде бағалау әдеттегідей болып табылады. Бұл термин төрт аспектіге кешенді назар аударуды көздейді: бәсекеге қабілеттілікті арттыратын факторлар; ішкі сұраныс; байланысты салалардың және қолдауды қамтамасыз ететіндердің болуы; дамудың стратегиялық ерекшеліктері, мемлекет ішінде бәсекелестердің болуы.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Белоусов В.Л. Методика оценки конкурентоспособности предприятия / В.Л. Белоусов. - М.: Экономика, 2017. - 34-37 с.
2. Завьялов П.А. Конкурентоспособность и маркетинг / П.А. Завьялов // Российский экономический журнал. - 2018. - № 12. - с. 15-17.

3. Захарченко В.И. Оценка и анализ конкурентоспособности предприятий / В.И. Захарченко. - М.: Цент экономики и маркетинга, 2018. - 13 с.
4. Портер М.Э. Конкуренция: [пер. с англ.] / М.Э. Портер. - М.: Издательский дом «Вильяме», 2000. - 495 с.
5. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р.А. Фатхутдинов. - М.: ИНФРА-М, 2016. - 312 с.
6. Фатхутдинов Р.А. Менеджмент конкурентоспособности товара / Р.А. Фатхутдинов. - М.: Изд-во АО «Бизнес-школа Интел-Синтез», 2012. - 290 с.

Foreign economic activity

Залесский Борис Леонидович

Белорусский государственный университет

БАЗИС ДЛЯ РАЗВИТИЯ ВЗАИМНОЙ ТОРГОВЛИ

В декабре 2021 года состоялось 10-е заседание Совета по межрегиональному и приграничному сотрудничеству стран-участниц Содружества Независимых Государств (СНГ), на котором обсуждалась подготовка к первому Форуму регионов СНГ. Из-за нынешней неблагоприятной эпидемиологической ситуации его решено провести в 2022 году. Проект программы форума предусматривает четыре панельные сессии, выставку сельскохозяйственной продукции и достижений регионов стран Содружества. На сессиях планируется рассмотреть вопросы развития кооперационных связей регионов в промышленности, транспорте и транзите, сельском хозяйстве и предпринимательстве. Фокусировка внимания участников Совета на данной теме объясняется тем, что «именно межрегиональное сотрудничество является базисом дальнейшего развития взаимной торговли, влечет за собой кооперацию на рынке производственных, инвестиционных и трудовых ресурсов» [1]. О том, насколько данный вопрос актуален для Республики Беларусь, говорят такие цифры. В белорусских регионах сегодня действует более 800 документов о сотрудничестве в торгово-экономической, научно-технической и гуманитарной сферах с партнерами в странах СНГ, внешнеторговый оборот с которыми за январь–октябрь 2021 года вырос еще на 36 процентов и вплотную приблизился к сорока миллиардам долларов. Особенно активно это взаимодействие развивается сейчас с регионами России, Казахстана, а также Кыргызстана.

В частности, на долю **России** приходится около 80 процентов всех межрегиональных документов о сотрудничестве, а одной из наиболее успешных форм развития этих партнерских связей стало проведение двусторонних форумов регионов. В 2021 году состоялся уже восьмой такой форум, в рамках которого были подписаны контракты в реальном секторе на 800 миллионов долларов, чему способствовал тот факт, что «в данном межрегиональном взаимодействии со стороны России участвуют около 80 регионов» [2, с. 27].

Одним из лидеров в этом плане с российской стороны является **Москва**. За десять месяцев 2021 года товарооборот Республики Беларусь с нею вырос сразу на 27 процентов и превысил 3,7 миллиарда долларов с положительным сальдо для белорусской стороны в размере более 1,2 миллиарда долларов. Произошло это за счет поставок из Беларуси легковых автомобилей, обуви с верхом из натуральной кожи, прутков из нелегированной стали, грузовых железнодорожных и трамвайных вагонов, сыра и творога, чулочно-носочных изделий, сушеной, соленой, копченой рыбы, сливочного масла, мебели и ее частей. Фактом является и то, что «примерно 20% в импорте продовольствия российской столицы составляют товары из Беларуси, особенно молочная продукция. <...> Немало автотехники белорусского производства используется городскими коммунальными структурами и службами, особенно ценится населением современный экологичный электротранспорт...» [3]. Надо полагать, что все эти позитивные тенденции сохранятся и будут продолжены в новой программе сотрудничества сторон на 2023-2025 годы, которая будет разрабатываться в 2022 году.

Что касается **Казахстана**, то регионы этой страны взаимодействуют с белорусскими партнерами в рамках порядка 20 документов о межрегиональном сотрудничестве. Хороший пример в этом плане демонстрируют **Костанайская** и **Гродненская** области, подписавшие в конце сентября 2021 года дорожную карту сотрудничества на 2022-2023 годы. Для белорусского региона данная страна Центральной Азии в целом входит в пятерку крупнейших внешнеэкономических партнеров, товарооборот с которой за последние пять лет увеличился в полтора раза. При этом «сейчас Гродненская область поставляет свою продукцию в 13 регионов Казахстана. Среди основных товарных позиций – мясомолочная продукция, продукция сфер деревообработки и машиностроения. За первые полгода 2021 года экспорт товаров в Костанайскую область составил \$3,1 млн» [4]. Надо полагать, принятие дорожной карты, в которой речь идет об активизации сотрудничества в инвестиционной и торгово-экономической сферах, а также в сельском хозяйстве, туризме, культуре, здравоохранении, образовании, придаст новые импульсы этому взаимодействию и приведет к новым поставкам продукции предприятий Гродненщины и возможной организации в Костанайской области совместного сборочного производства.

Флагманами в развитии сотрудничества регионов Беларуси и Кыргызстана продолжают оставаться столицы – Минск и Бишкек. В ноябре 2021 года города-побратимы вышли на новые практические договоренности в реализации партнерских связей. Дело в том, что кыргызской столице сегодня требуется около 1200 единиц городского общественного транспорта. Как автобусов, работающих на газомоторном топливе, так и электробусов. И ряд минских предприятий уже выразил готовность оказать необходимую помощь партнерам из Бишкека. Тем более, что там «недавно появилось несколько поливочных автомобилей, произведенных в Беларуси» [5], которые понравились столичным жителям. В итоге предметом обсуждения в Минске стали вопросы не только поставок из белорусской столицы определенных видов техники, но и создания совместных предприятий в Бишкеке для их обслуживания и комплектации. В этой связи напомним, что «в Бишкеке уже создано сборочное производство тракторов BELARUS. Там же можно собирать и машины для нужд коммунальной сферы. Площадка готова, есть квалифицированные специалисты, сервисный центр. Для запуска производства необходимо решить вопросы, связанные с поставками комплектующих» [6]. Как видим, связи регионов стран СНГ постепенно наполняются конкретными проектами, стимулируя сегодня интеграционные процессы в Содружестве.

Литература

1. Страхар: межрегиональное сотрудничество является базисом для развития взаимной торговли СНГ [Электронный ресурс]. – 2021. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/strahar-mezhregionalnoe-sotrudnichestvo-javljaetsja-bazisom-dlja-razvitija-vzaimnoj-torgovli-v-sng-474946-2021/>
2. Залесский, Б. Время новых возможностей. Сборник статей / Б. Залесский. – LAP LAMBERT Academic Publishing, 2021. – 180 с.
3. Промышленность, транспорт, гуманитарная сфера: в Минске обсудили направления сотрудничества Беларуси с Москвой [Электронный ресурс]. – 2021. – URL: <https://www.belta.by/society/view/promyshlennost-transport-gumanitarnaja-sfera-v-minske-obsudili-napravlenija-sotrudnichestva-belarusi-s-474907-2021/>
4. Дорожную карту по развитию сотрудничества подписали Гродненская и Костанайская области [Электронный ресурс]. – 2021. – URL: <https://www.belta.by/society/view/dorozhnuju-kartu-po-razvitiju-sotrudnichestva-podpisali-grodnenskaja-i-kostanajskaja-oblasti-462339-2021/>

5. Мэр Бишкека: мы заинтересованы в закупке белорусской техники [Электронный ресурс]. – 2021. URL: <https://www.belta.by/economics/view/mer-bishkeka-my-zainteresovany-v-zakupke-belorussoj-tehniki-469870-2021/>

6. Бишкек планирует закупить у МТЗ технику для уборки улиц [Электронный ресурс]. – 2021. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/bishkek-planirujut-zakupit-u-mtz-tehniku-dlja-uborki-ulits-470601-2021/>

Financial relations

Еркебалаева В.З. - э.ғ.к., доцент, Демеубаева А.О. – э.ғ.к., д.м.а.

Қазақстан Республикасы, Шымкент қаласы

ҚОСЫЛҒАН ҚҰН САЛЫҒЫН ЕСЕПТЕУ ӘДІСТЕРІ

Қазіргі кезде халықаралық стандартқа сәйкес және экономикалық термин ретінде «тұтыну салығы» деп аталып жүр. Кейбір дамыған мемлекеттерде «тұтыну салығы» десе, ал бірқатар елдерде «жанама салықтар» ретінде аталуда, қалай атасақта бұл салықтардың мағынасы мен мазмұны өзгермейді. Сондықтан кейде қатар аталып, күнделікті тұрмыста қолданылуда.

Қосылған құнға салынатын салықты есептеу барысында негізінен төрт әдіс қолданылады:

тікелей аддитивтік немесе бухгалтерлік;

жанама аддитивтік;

тікелей шегерім жасау әдісі;

жанама шегерім жасау әдісі немесе шоттар бойынша есепке жатқызу.

Аддитивті – қосу жолымен алынатын шама.

Бірінші және екінші әдістер балансқа негізделген, анығын айтқанда ол пайданы анықтау негізінде есептеледі. Бірақ компанияның балансында жасалған мәмілелер жалпылама түрде көрсетіліп, тауарлар түрлері бойынша жіктелмейді.

Үшінші әдіс өндірілген өнім құнынан жұмсалған шығындарды шегеріп тастағаннан кейін ғана салық сомасы есептеледі. Бұл үш әдісті біртұтас салық ставкасын қолданған жағдайда ғана пайдаланады.

Ал тәжірибеде негізінен төртінші әдіс кеңінен тараған. Бұл әдіс арқылы дифференцияланған салық ставкасы мәміле жасалған сәтте бірден қолданылады, сондай-ақ шот-фактураны толтыру арқылы жасалған мәміле туралы, компанияның салық міндеттемелері туралы ақпар алып отыруға мүмкіндік туады.

Көптеген елдерде қосылған құнға салынатын салықтан экспорттық операциялар, азық-түлік тауарлары, дәрі-дәрмек, кітап, газет-журнал өнімдері, пошта, сақтандыру, жолаушы тасымалдау қызметтері босатылады.

Тұтынуға салынатын салықтардың ішіндегі ең күрделісі – 1992 жылы енгізілген қосылған құн салығы. Қазіргі кезде қосылған құн салығы Қазақстан Республикасының бюджет кірістерінің ең негізгі көздерінің қатарынан саналады. Мемлекеттік бюджет кірістерінің 27.1 пайызын құрайды.

Салық төлеуші мемлекетке осы салықты төлеу нәтижесінде шеккен шығысының орнын бағаны көтеру жолымен толықтырады және салық төлеуді сатып алушыға аударады.

Бұл салықтың ерекшелігі мынада – оның салық салынатын объектісі сатудан (өткізуден) түскен бүкіл түсім-сөма емес, тек салық салынатын айналым мен салық салынатын импортты қамтитын қосылған құн болып саналады.

Қосылған құн салығы дүниежүзінің 40-тан астам елдерінде, соның ішінде Еуропа экономикалық одағының 17 мемлекетінде қолданылады. Бұл салықтың артықшылығы:

біріншіден, ол жаңа құн жасалынған орын бойынша салық төлеушілердің үлкен тобынан алынады;

екіншіден, төлеушілер үшін де есептеудің салыстырмалы қарапайымдылығымен ерекшеленеді;

үшіншіден, бағалардың өзгеруіне, төлеушінің қаржылық ахуалына, инфляция деңгейіне қарамастан мемлекет бюджетінің кірістерін қалыптастырудың сенімді және тұрақты базасын қамтамасыз етеді.

Салық салынатын айналым бойынша бюджетке төленуге тиісті қосылған құн салығы сатылған тауарлар (жұмыстар, қызмет көрсетулер) үшін есептелген қосылған құн салығының сомасы мен алынған тауарлар (жұмыстар, қызмет көрсетулер) үшін төленуге тиісті қосылған құн салығының сомасы арасындағы айырма ретінде айқындалады.

Қазақстан Республикасында қосылған құн салығы бойынша есепке тұрған мынадай тұлғалар қосылған құн салығын төлеушілер болып табылады:

1. Жеке кәсіпкерлер.
2. Заңды тұлғалар (мемлекеттік мекемелерді қоспағанда).

3. Қызметін Қазақстан Республикасында тұрақты мекеме арқылы жүзеге асыратын резидент еместер.

4. Заңды тұлғаның құрылымдық бөлімшелері.

5. Қазақстан Республикасының кеден заңдарына сәйкес тауарларды ҚР импорттайтын тұлғалар.

Қосылған құн салығы бойынша есепке қойған кезде салық органы тұлғаға оның қосылған құн салығын төлеуші ретінде есепке қойылғаны туралы куәлік беруге міндетті, онда:

- 1) тұлғаның атауы және оның деректемелері;
- 2) салық төлеушіге берілетін салық төлеушінің тіркеу нөмірі;
- 3) тұлға қосылған құн салығын төлеуші болған күн көрсетіледі.

Қосылған құн салығы бойынша есепке қою туралы куәліктің бланкісі қатаң есеп беру бланкісі болып табылады және салық төлеушіге ақша төлетпей беріледі.

Қосылған құн салығы бойынша есепке қою туралы куәліктің нысаны мен оны беру тәртібін уәкілетті мемлекеттік орган белгілейді.

Қосылған құн салығы бойынша есепке қойылғаны жөніндегі куәлік қосылған құн салығын төлеушіде сақталады. Қосылған құн салығы бойынша есептен шығарылған жағдайда куәлік салық органына қайтарылады.

Қосылған құн салығын төлеуші заңды тұлғаның атауы өзгерген жағдайда, оның қосылған құн салығы бойынша есепке қою туралы куәлігі ауыстырылады.

Егер қосылған құн салығын төлеушінің соңғы он екі айлық кезеңдегі салық салынатын айналым мөлшері салық салынатын ең төмен айналым мөлшерінен аспаса, ол тіркелген жеріндегі салық органына өзін қосылған құн салығы бойынша есептен шығару туралы өтініш беруге құқылы.

Қосылған құн салығын төлеуші мұндай құқықты өзін қосылған құн салығы бойынша есепке қойған кезден бастап, кем дегенде екі жыл өткеннен кейін пайдалана алады.

Егер қосылған құн салығын төлеуші болып табылатын тұлға салық салынатын айналымдарға байланысты қызметін тоқтатқан жағдайда, мұндай тұлға қызметі тоқтатылған салық кезеңінен кейінгі алты айдың аяқталуынан кешіктірмей, өзін қосылған құн салығы бойынша есептен шығару туралы өтініш беруге міндетті.

Салық органы қосылған құн салығын төлеуші болып табылатын әрекетсіз заңды тұлғаны тапқан жағдайда, қосылған құн салығы бойынша есептен шығаруды уәкілетті мемлекеттік орган белгілеген тәртіппен салық органы жүргізеді.

Қосылған құн салығын төлеуші болып табылатын заңды тұлға таратылған жағдайда, мұндай тұлға Салық төлеушілердің мемлекеттік тізілімінен алып тасталған күннен бастап қосылған құн салығы бойынша есептен шығарылуға тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Салықтар және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі, 1 қаңтар, 2021ж.
2. Илимжанова З.А., Калдияров Д.А. Современный налоговый менеджмент Казахстана, Алматы, 2016г.
3. Еркебалаева В.З. Шет мемлекеттер салықтары: лекциялар жинағы, ОҚГИ типографиясы, Шымкент, 2016ж.
4. Калдияров Д.А., Илимжанова З.А. Налогообложение в РК на современном этапе, Алматы, 2015г.

Human resources management

Тенсел Б., Конуспаев Р.К.

Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті

ПЕРСОНАЛДЫ БАСҚАРУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІ

Капитал нарықтарының жаһандануы мен интеграциясы, цифрлық технологиялардың қарқынды дамуы және бизнестікүрдістердің трансформациясы компанияны басқару жүйесінің күрделілігін арттыруға алып келуде. Мұндай жағдайларда персоналды басқару жүйесінің кәсіпорынды басқарудың жалпы жүйесінің маңызды элементі ретіндегі рөлі артады. Компания басшылығының қызметкерлерге қоятын міндеттері бизнесті басқарудың жалпы мақсаттарына қол жеткізуге және қызметтің жоғары нәтижелеріне қол жеткізуге бағытталуы керек. Осыған байланысты персоналды басқарудың инновациялық тәсілдерін пайдаланудың маңызы арта түседі.

Компанияның персоналды басқару саласында жаңа инновациялық технологияларды енгізуді қажет ететін факторларға мыналар жатады:

- өндірістің өсуі мен даму көрсеткіштерінің қысқаруы. Компаниялар көбінесе өндірістік көрсеткіштердің төмендеуінің қолайсыз үрдісі пайда болған кезде ғана инновациялық технологияларды енгізу бойынша іс - қимыл жасайды;

- экономиканың қолайсыз жағдайы. Халық табысының төмендеуіне әкеп соқтыратын ел экономикасындағы күрделі жағдай нарықта жұмыс істейтін компанияларды өндірістің тиімділігін және бәсекелестіктің өсуін арттыру үшін жаңа инновациялық жобаларды іске асыруға мәжбүр етеді;

- қызметкерлерге шығындарды қысқарту. Дағдарыс елдегі бизнеске айтарлықтай әсер етеді және көптеген ұйымдар қаржылық ресурстарды үнемдеу режиміне көшуге мәжбүр. Персоналға жұмсалатын шығыстар үлесінің қысқаруы инновациялық технологияларды пайдалануды бастауға түрткі болады;

- еңбек өнімділігінің төмендеуі. Бұл фактор ұйымның персоналды басқару жүйесінде инновацияларды енгізу қажеттілігін тікелей көрсетеді. Бұдан басқа, басшылық өз ұйымы қызметіндегі басқа да үрдістерді кешенді түрде жаңғыртып, оңтайландыруы қажет;

- қызметкерлердің тұрақтамауының өсуі. Бәсекелестіктің күшеюі кезінде қызметкерлердің ауысуы көрсеткішінің өсуі әлеуетті қызметкерлер арасында ұйымның тартымдылығының төмендеуіне, персонал шығындарының өсуіне әкеледі және басшылықты ұйымда кадрлық әлеуетті ұстап тұру бойынша жаңа инновациялық жобаларды іске қосуға мәжбүр етеді[1].

Персоналды басқарудың заманауи инновациялық технологияларындағы басты рөл, әрине, ақпараттық жүйелерге және кәсіпорында ақпараттық менеджмент жүйесін сауатты құруға тиесілі болады

Шетелдік және отандық кәсіпорындардың іс-тәжірибесінде персоналды басқарудың көптеген инновациялық технологиялары жинақталған. Сонымен қатар, отандық тәжірибе үшін web-технологиялар тәрізді перспективалы және кең бағытқа назар аударған жөн. [2]. Инновациялық технологиялардың осы бағытының міндеттері:

- қызметкерлерді басқару және компаниядағы еңбекті оңтайландыру бойынша ең перспективті идеяларды жасау және таңдау;
- компания қызметкерлері арасында интерактивті коммуникациялық орта құру;
- компания қызметіне қызметкерлердің ынтасы мен ынтасын арттыру.

Сонымен қатар, персоналды басқарудағы келесі перспективалы инновациялық технологияларды бөліп көрсетуге болады, оларды алдағы жылдары отандық компаниялар қарастыруы керек:

1. «Корпоративтік университеттерді» («корпоративтік оқыту жүйелерін», «корпоративтік мектептерді») құру – компания қызметкерлерін оқытуға толықтай тәжірибеге бағдарланған және оның қызметінің көп жылдық тәжірибесі негізінде нақты кәсіпорынның жұмыс істеуінің ішкі ерекшеліктерін ескеретін мамандандырылған тәсілдеме.

2. «Мәнсаптық портал» технологиясы-негізінде кәсіпорын қызметкерлерінің әлеуметтік желісін құратын ақпараттық виртуалды құралдар негізінде енгізілуді. Мұндай әлеуметтік желі аясында компаниядағы перспективалы лауазымдарға үміткерлер ретінде қарастырылатын қызметкерлерге арналған виртуалды тесттер мен ойындар орналастырылуы мүмкін.

3. «Виртуалды мектептерді» құру –компанияның сайты негізінде жүзеге асырылады, оның шеңберінде кез келген қызметкер тиісті қолжетімділік деңгейін алған кезде онлайн-оқытумен айналыса алады.

4. Қызметкерлердің нақты уақыт режимінде (сондай-ақ виртуалды ресурсты пайдалана отырып) нысаналы көрсеткіштердің барлық жиынтығына қол жеткізуді жедел бақылау мүмкіндігіне негізделген ынталандыру құралдарын енгізу[3].

Инновациялық әдістерді персоналды басқару жүйесінде енгізу бірқатар алғышарттардың орындалуын қарастырады. Біріншіден, персоналды басқаруда инновациялық технологияларды қолданудағы кез-келген бастама инновациялық бюджетпен қамтамасыз етілуі керек. Жаңа идеялар мен көзқарастарды іске асыру үшін қаражат қоры болуы, сондай-ақ идеяларды генерациялаумен және оларды компания жұмысына іске асырумен айналысатын компания персоналының шығармашылық белсенділігін көтермелеу қажет. Көбінесе ұйымда инновациялық тәсілдерді қолдануға қаражат жоқ немесе басшылық қаражат бөлуді қаламайды, бұл инновацияларды енгізу процесін тежейді немесе оларды қолдануға мүмкіндік бермейді.

Екіншіден, басты ресурс компания басшылығының бастамасы және қолдауы болып табылады. Мұның болмауы белсенді қызметкерлердің тырысудан бас тартуына, инновациялық технологияларды енгізуде сәттілік көрмейтіндігіне және инновациялар сәттілікке әкелмейтіндігіне, тек қағаз жүзінде қалуына әкеледі.

Үшіншіден, қызметкерлердің шығармашылық әлеуетін, білімі мен құзыреттілігін дамыту персоналды басқару саласын инновациялық дамыту жолында қажетті ресурстар болып табылады. Шығармашылық қызметкерлер арасынан бастамашыл топтар мен командаларды құру инновациялардың сапасы мен санын әртараптандыруға, сондай-ақ өндірістің тиімділігін арттыру және бәсекелестіктің өсуі түрінде инновациядан оң нәтиже алуға мүмкіндік береді.

Компаниядағы персоналды басқаруда инновациялық технологияларды енгізу кезінде осы процесті тежейтін кедергілер мен тәуекелдерді ескеруіңіз керек. Мұндай тәуекелдерге мыналар жатады:

- компанияда көшбасшылық қасиеттерге ие және қызмет нәтижелері үшін жауапкершілікті алуға, басқа қызметкерлерді басқаруға және шабыттандыруға ниеті бар қызметкерлердің болмауы;

- персоналдың білім деңгейінің төмендігі, шығармашылық әлеуеті және өз бетінше оқуға және дамуға деген ынтасының төмен болуы;

- қызметкерлерде өздерінің тікелей кәсіби міндеттерін орындау кезіндегі жұмыс жүктемесіне байланысты креативті идеяларды әзірлеу және іске асыру үшін уақыттың жетіспеуі немесе болмауы.

Осылайша, қазіргі жағдайда компаниялардың тиімділігін арттырудың негізгі әдістерінің бірі персоналды басқарудың инновациялық технологияларын енгізу болып табылады. Бұл мәселені шешу шетелдік компаниялардың нақты салаларында инновациялық технологияларды енгізу ерекшеліктерін терең зерттеуді талап етеді.

Қорытындылай келе, ұйымды дамытудың инновациялық жолы өте күрделі және компанияның белсенді дамуы нарықта жетекші орынға ие болу және өндіріс тиімділігін арттыру үшін персоналды басқарудың инновациялық технологияларын қолданбай мүмкін емес деп айта аламыз.

Әдебиеттер тізімі

1. Л.В.Проняева, А.В.Амелина. Современные инновационные технологии в управлении персоналом.- Вестник государственного и местного управления.-2016.-С.89-95
2. 4. Инновационное управление персоналом: сборник трудов V Всероссийского кадрового форума / отв. ред. Г.П. Гагаринская. Самара: Самар. гос. техн. ун-т, 2014. 248 с.
3. Р.А.Долженко. Инновации в системе управления персоналом организации.-Вестник Алтайского государственного аграрного университета № 1, 2013.-С.149-153

Marketing and management

Бу Хань Хуєнь Олена, магістрант

Одеський національний економічний університет, Україна

Місько Г.А., к.е.н., доцент

Одеський національний економічний університет, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МОДЕЛЕЙ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

На сьогоднішній день корпоративна форма власності становить основу держав і має великий вплив на їх соціально-економічний розвиток. При цьому результативність економічної політики України значною мірою залежить від розвитку та рівня корпоративного управління. Таким чином, моделі та механізми корпоративного управління, що функціонують в Україні, відіграють важливу роль в формуванні економічної політики держави.

Дослідження проблем корпоративного управління промислових підприємств знайшло відображення у значній кількості наукових розробок таких вчених як П. Ю. Буряк, Л. Є. Довгань, Р. М. Энтов, Ю. С. Занько, І. П. Малик, М. П. Мальська, Н. Л. Мандюк, А. Д. Радигін, Т. М. Савельєва, Л. А. Швайка, в працях котрих висвітлено зарубіжний досвід становлення системи корпоративних відносин, принципи корпоративного управління, характерні риси системи корпоративного управління. Активізація глобалізаційних процесів надає актуальності дослідженням проблем становлення інституту корпоративного управління у вітчизняному господарському середовищі. Однак недостатній рівень дослідження останніх тенденцій у системі корпоративного управління вітчизняних підприємств із врахуванням зарубіжного досвіду зумовлюють актуальність дослідження.

Разом із тим, недостатнім залишились питання щодо особливостей моделі корпоративного управління в Україні.

Метою статті є дослідження особливостей та порівняння моделей корпоративного управління.

Кожна країна має свою власну модель корпоративного управління, характерні риси якої зумовлені особливостями національного менеджменту. Моделі різняться за складом учасників, законодавчою базою, що регулює їхні

взаємовідносини, вимогами до розкриття інформації тощо. За загальними ознаками конкретного прояву названих та інших елементів моделі прийнято розподіляти на англо-американську, німецьку, японську та змішану.

Розглянемо особливості моделей корпоративного управління. Так, у структуру акціонерів англо-американської моделі корпоративного управління входять міноритарні акціонери, організації, персонал компанії. При цьому акцент історично зміщується від індивідуальних (переважно дрібних) інвесторів до інституційних (представлених певними організаційними структурами з можливістю значних капітальних вкладень), а персонал як інвестор є перехідною ланкою [1, с. 60].

Англо-американська модель характеризується однорівневим органом управління. До складу Ради директорів американської компанії входять як «внутрішні» (інсайдери), так і «зовнішні» (аутсайдери) члени. Інсайдери в корпорації є виконавчими, а аутсайдери – невиконавчими директорами. Традиційно головою ради директорів і головним виконавчим директором є одна особа. До недоліків цієї моделі можна віднести: керівники ставлять перед компанією короткострокові цілі, аби виправдати очікування інвесторів, які прагнуть великого прибутку; існують тенденції до «поліпшення» фінансової звітності та застосування агресивного підходу до обліку операцій для того, щоб продовжувати орієнтуватися на короткострокові результати, у яких зацікавлені інвестори.

На думку авторів П. Ю. Буряка, Л. Є. Довганя [4, с. 54] до особливостей німецької моделі відноситься дворівневе управління. Корпорації управляються наглядовою радою і правлінням. Перший відповідає за стратегію розвитку корпорації, а останній – за тактику (управління компанією щодня).

Правління створюється виключно з представників компанії, а до складу наглядової ради входять представники персоналу й акціонерів (тобто афілійовані аутсайдери). До недоліків німецької моделі можна віднести: низький рівень інформаційної прозорості акціонерних товариств, викликаний інсайдеровською системою корпоративного управління; акції корпорації зосереджені в руках значної кількості акціонерів, які є власниками великих часток корпоративного майна, і фактично повністю контролюють діяльність і доходи компанії; правам дрібних акціонерів не приділяється відповідної уваги, що часто перешкоджає залученню іноземних інвестицій.

На думку Р. М. Энтова [2, с. 34] до особливостей японської моделі відноситься те, що вона базується навколо головного банку і «кейрецу» (keiretsu) (група взаємопов'язаних компаній). Банк надає своїм корпоративним клієнтам кредити і послуги з випуску цінних паперів, ведення розрахункових операцій і надає консалтингові послуги. Відмітною рисою даної моделі є активна участь держави в особі його органів управління в діяльності корпорації. Серед недоліків японської моделі можна виділити: тіснота взаємин банківського сектора і промисловості не дозволяє дати належну конкурентну оцінку інвестиційним проектам і, отже, перешкоджає промислового розвитку; недостатня інформаційна прозорість про діяльність компанії, викликана інсайдеровською системою корпоративного управління; у зв'язку з наявністю ряду великих інвесторів, які контролюють діяльність корпорації, недостатньо уваги приділяється правам дрібних акціонерів і їх захисту.

Разом із тим, слід зазначити, що під час розробки української моделі корпоративного управління було закладено принципи німецької моделі. Це пов'язано з тим, що акціонерні товариства, створені в період з 1990 р. по 1994 р., були новою юридичною особою з відносно високою капіталізацією та обмеженою кількістю засновників. У цей час основними емітентами на корпоративному фондовому ринку були банки [3, с. 20].

Таким чином, до особливостей української моделі корпоративного управління слід віднести [3 с. 23]: економічна реформа продовжується, і приватизовані компанії часто не мають необхідного капіталу; відсутність довіри до форми власності акціонерів; відсутність добре розвиненого фондового ринку та, здебільшого, можливості купувати та продавати акції на вторинному ринку цінних паперів; прозорість інформації та розкриття інформації про діяльність учасників фондової біржі знаходиться на дуже низькому рівні; неефективне державне регулювання соціальних та економічних процесів; використання механізмів державного впливу (підтримка, ліцензування тощо) часто призводить до просування інтересів держави як акціонера, всупереч інтересам інших заінтересованих сторін, акціонерів та самого акціонерного товариства; основними суб'єктами корпоративних відносин є приватні сторонні власники та керівництво, а роль співробітників і дрібних акціонерів надзвичайно мала; управління акціонерним товариством має дворівневу структуру, де управління та нагляд розподіляються між радою директорів та керівництвом на низькому

рівні відповідальності; розвиток банківського сектору триває, і банки часто є основними акціонерами.

З метою дослідження особливостей моделей корпоративного управління за допомогою даних табл. 1. проведемо їх порівняння.

Таблиця 1.

Порівняння моделей корпоративного управління

Характеристика моделі	Англо-американська модель	Німецька модель	Японська модель	Змішана модель
Країни	Великобританія, США, Канаді, Австралії, Новій Зеландії та ін. країнах.	Німеччині, Австрії та Швейцарії. Елементи моделі застосовуються в Скандинавських країнах, Голландії, Бельгії та Франції.	Японія	Україна та інші країни Центральної і Східної Європи
Законодавча база	Федеральні закони, комісія з цінних паперів і бірж, парламентські акти, колегія цінних паперів	Федеральні і місцеві закони, федеральне агентство	Федеральні закони, комісія з цінних паперів і бірж	Закон України, державна податкова адміністрація, антимонопольний комітет
Система соціальних цінностей	Індивідуалізм та конкуренція	Соціальна взаємодія і згода	Взаємодія і довіра	Взаємодія і довіра
Роль найманого персоналу	Пасивна	Активний контроль і участь	Активна приналежність	Пасивна
Основний спосіб зовнішнього фінансування	Фондові ринки	Банки	Банки	Банки

Структура акціонерного капіталу	Розпорошена	Суттєво сконцентрована	Сконцентрована	Сконцентрована
---------------------------------	-------------	------------------------	----------------	----------------

Отже, можна зробити наступні висновки про те, що сформована модель корпоративного управління на вітчизняних підприємствах на сьогодні потребує значного доопрацювання та вдосконалення. Дослідження проблеми адаптації корпоративного управління вітчизняних підприємств до зарубіжного досвіду свідчить, що характер та особливості корпоративного управління визначаються цілою низкою факторів: політикою держави, рівнем розвитку конкуренції у веденні господарської діяльності підприємствами та ефективністю інституційного середовища тощо. Пріоритетним напрямом розвитку корпоративних відносин на українських підприємствах наразі має стати обов'язкове запровадження загальноприйнятих принципів корпоративного управління найкращих світових практик у практичну діяльність підприємств, які б враховували специфіку національної економіки.

Литература:

1. Воронкова А.Е., Коренев Е.Н., Баб'як М.М., Мажура І.В. Корпорації: управління та культура: монографія / За ред. док. екон. наук, професора А.Е. Воронкової. — Дрогобич: Вимір, 2006. — 376 с.
2. Основи корпоративного управління. Проект АРМ США "Міжнародні стандарти бізнесу — Корпоративне управління". — К., 2003. — 76с.
3. Корпоративне управління: монографія/ І. Спасибо-Фатєєва, О. Кібенко, В. Борисова та ін.; за ред.: І. Спасибо-Фатєєвої; М-во освіти і науки України, Нац. юридична акад. України ім. Я. Мудрого. - Харків: Право, 2013. - 498 с.
4. Румянцев С. Українська модель корпоративного управління: становлення та розвиток/ Сергій Румянцев,; Ред. В. П. Розумний, А. І. Белиба. - К.: Знання, 2013. -149 с.

Accounting and auditing

Магистрант: Медведева Александра Михайловна
Научный руководитель д.э.н., проф. Березюк В.И.

Карагандинский университет Казпотребсоюза

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ СУЖДЕНИЕ БУХГАЛТЕРА О ВЛИЯНИИ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ НА ФИНАНСОВУЮ ОТЧЕТНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИИ

Ключевые слова: финансовая отчетность, цифровая экономика, профессиональное суждение, МСФО, Концептуальные основы финансовой отчетности, прогнозирование, модернизация.

Роль профессионального суждения бухгалтера начинает приобретать большую значимость в современном мире, когда инновационные технологии являются неотъемлемой частью жизни современного общества, тем самым оказывая большое влияние на цифровизацию экономики, формируя в ней качественные структурные изменения, оказывающие воздействие и на учетные процессы.

Пятов М.Л. утверждал: «Профессиональное суждение бухгалтера определяется уровнем его знаний, опытом профессиональной деятельности, следованием принципам профессиональной этики, а также осознанием ответственности перед обществом за представляемую информацию» [1], а Соколов Я.В. считал: «Добросовестно высказанное профессиональным бухгалтером мнение о хозяйственной ситуации, полезное как для ее описания, так и для принятия действенных управленческих решений» [2].

Таким образом, перед бухгалтером открываются новые задачи по обеспечению, формированию качественной, и достоверной учетной информации, которая является базой для пользователей при принятии ими эффективных управленческих решений.

Актуальность темы исследования определяется тем, что в настоящее время выдвигаются на передний план проблемные аспекты при формировании финансовой отчетности в условиях цифровизации учета.

За последние десятилетия, в Казахстане, традиционные подходы к бухгалтерскому учету и финансовой отчетности организации претерпевает значительные изменения. Казахстанский учет подвергается таким изменениям как: развитие электронных форм расчетов, формирование отчетов в электронной форме и другое. В связи с чем предъявляются новые требования к предоставлению учетных данных и формированию финансовой отчетности.

В таблице 1 представлены наиболее значимые аспекты влияния цифровизации на финансовую отчетность [3].

Таблица 1- Влияние цифровизации экономики на финансовую отчетность организации

Аспекты формирования и использования финансовой отчетности	Результаты влияния цифровизации экономики
Оперативная информация, используемая при работе с финансовой отчетностью	Использование локальных компьютерных сетей для обмена информацией внутри организации. Использование Интернет-сервиса для обмена информацией внутри организации. Использование Интернета для обмена информацией с юридическими или физическими лицами, с которыми взаимодействует организация.
Входная информация, необходимая для составления форм финансовой отчетности	Автоматизация принятия входной информации при использовании программных средств ведения учета
Процесс составления финансовой отчетности	Применение компьютерных программ для обработки информации, необходимой для составления финансовой отчетности.
Показатели финансовой отчетности	Возможность появления показателей отчетности в связи с появлением новых видов объектов учета под влиянием цифровой экономики (например, криптовалюты). Повышение значимости показателей, связанных с использованием электронных баз данных (например, существенное расширение клиентских баз, электронных справочников и др.).
Выходная информация, содержащая отчетные формы финансовой отчетности	Получение в электронном виде форм финансовой отчетности: а) электронная версия печатного аналога; б) публикуемая финансовая отчетность, размещенная на сайтах организаций; в) модифицированная электронная информация (например, XBRL отчетность).
Процесс анализа и контроля отчетной информации	Применение компьютерных программ для обработки информации, содержащейся в финансовой отчетности.

Исходя из вышеизложенного можно сделать вывод, что цифровизация экономики оказывает значительное влияние при формировании финансовой отчетности организации - от ее составления до обработки показателей.

В результате значительных технических достижений в области компьютерного оборудования и средств коммуникации, существенно увеличились возможности обмена оперативной информацией, используемой при составлении финансовой отчетности. Данные возможности способствуют, по нашему мнению, повышению скорости обработки данных и обеспечивают организацию необходимой информацией, что, в свою очередь, позволяет достичь детализации информации, предоставляемой в финансовой отчетности. Вместе с тем актуальным становится вопрос, связанный с разработкой новых программ для работы с информационным потоком, а также увязкой этих программ, применяемых в сферах деятельности организации.

Наряду с этим, считаем необходимым обратить внимание на то, что интеграция Казахстана в рыночную экономику, и переход казахстанской системы бухгалтерского учета на Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО), способствовала совершенствованию системы национальных стандартов финансовой отчетности, которые систематически реформируются и модернизируются.

Немаловажным, положительным аспектом условий цифровизации экономики связано со способностью применения учетных программ для реализации сложных методик при формировании финансовой отчетности. То есть, при формировании финансовой отчетности организации в случае обесценения некоторых видов активов бухгалтеру требуется рассчитать показатель возмещаемой стоимости обесцененного актива, для исчисления которого необходимо применение достаточно сложных методик расчета. Таким показателем является определение величины справедливой стоимости, которая постепенно становится все более распространенной в учете оценок.

В таких ситуациях программные средства, для бухгалтера, выступают неким помощником, однако их использование ни в коем случае не уменьшает важности применения профессионального суждения бухгалтера, поскольку только на основе бухгалтерского суждения можно выбрать оптимальный метод учета.

Кроме того, можно отметить, влияние цифровизации экономики и на качественные характеристики, предъявляемые к финансовой отчетности согласно регламентам МСФО.

Качественными характеристиками финансовой отчетности в соответствии с Концептуальными основами ФО МСФО являются [4]: уместность, сопоставимость, своевременность, понятность, достоверность. Для данных характеристик применение программных средств может увеличить их роль в финансовой отчетности. Например, «полнота» обеспечивает необходимой информацией (описания и пояснения) для пользователя финансовой отчетности. Аналогичные суждения применяются и для таких характеристик, как отсутствие искажений, достоверность, своевременность, понятность.

На практике, особенностью использования цифровой финансовой отчетности является повышенный интерес пользователей к прогнозированию. На основании информации в финансовой отчетности имеется возможность произвести необходимые расчеты для определения прогнозов.

Вместе с тем следует подчеркнуть, что при всем своем влиянии на экономику, цифровизация не может заменить компетентного бухгалтера и его способность сформировать качественную информацию для заинтересованных пользователей организации. А увеличение стоимости программных средств, применяемых в учете, за счет усовершенствования программных функций, безусловно, на наш взгляд, приведет к дополнительным финансовым затратам организации.

Резюмируя вышесказанное, можно отметить, что цифровая экономика безусловно положительно влияет на качество предоставляемой информации при

формировании финансовой отчетности организации. Однако возникают и проблемы, связанные с определенными аспектами, которые в процессе развития и реконструкции учета постепенно решаются.

Процесс экономической глобализации оказывает большое воздействие на развитие цифровой экономики, которая в свою очередь предоставляет большие возможности для повышения качества финансовой отчетности всем заинтересованным пользователям организации.

Литература:

1. Пятов М. Л. Профессиональное суждение в современной практике учета // Бухгалтерский учет. № 24. 2008 - С. 51-55.

2. Соколов Я.В. Профессиональное суждение - новый инструментарий современной бухгалтерии // Бухгалтерский учет. № 21. 2005 - С. 45 - 48.

3. Дружиловская Т.Ю., Дружиловская Э.С. Модернизация финансовой отчетности организаций в условиях цифровой экономики. // Методики и технологии. № 1. 2019 - С. 50

4. Концептуальные основы финансовой отчетности. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31504194.

5. Куликова Л. И., Губайдуллина А. Р. Профессиональное суждение бухгалтера как инструмент формирования финансовой отчетности. 2016 - С.128

6. Мельник М.В. Модернизация учетно-контрольных и аналитических процессов в условиях цифровой экономики // Учет. Анализ. Аудит. 2018 - С. 129-130

7. Рожнова О.В. Гармонизация учета, аудита и анализа в условиях цифровой экономики // Учет. Анализ. Аудит. 2018 - С. 16–23.

PHYSICAL CULTURE AND SPORT

Physical culture and sport: problems, researches, offers

Тулунжи Уляна Олександрівна

*студентка Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»
Одеса*

Осіпова Ірина Валентинівна

*к. пед. н., доцент кафедри теорії та методики
фізичної культури та спортивних дисциплін
Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»
Одеса*

ІСТОРІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Сьогодні не можна знайти жодної сфери людської діяльності, не пов'язаної з фізичною культурою. Фізична культура і спорт загально визнані матеріальні і духовні цінності суспільства в цілому і кожної людини окремо.

Не випадково всі останні роки все частіше йдеться про фізичну культуру не тільки як про самостійний соціальний феномен, але і як про стійку якість особистості. Феномен фізичної культури особистості вивчений далеко не повністю, хоча проблеми культури духу і тіла ставилися ще в епоху стародавніх цивілізацій.

Фізична культура як феномен загальної культури унікальна. Вона є природним містком, який дозволяє з'єднати соціальне і біологічне в розвитку людини. Вона є найпершим і базовим видом культури, який формується в людині. Фізична культура з властивим, їй дуалізмом може значно впливати на стан організму, психіки, статус людини.

Історично фізична культура складалася, перш за все, під впливом практичних потреб суспільства у повноцінній фізичній підготовці підростаючого покоління і дорослого населення до праці. Разом з тим в міру становлення систем освіти і виховання фізична культура ставала базовим чинником формування рухових умінь і навичок. В здоровому тілі здоровий дух. Цей принцип людство засвоїло ще з часів стародавніх греків. Саме вони першими почали масово займатися спортом і проводити спортивні змагання – Олімпійські ігри. Їх переможці шанувалися нарівні з богами Олімпу.

На жаль, таких масових змагань в історії слов'ян не було. З літописів відомо лише про те, що при княжих дворах влаштовувалися змагання зі стрільби з лука, кулачного бою або боротьби. Але це були поодинокі випадки. У міру розвитку зв'язків з Європою спортивні заняття стали проникати і в повсякденне життя слов'ян. І хоча церква була проти, все ж на початку XVIII століття в навчальних закладах стали вводити уроки гімнастики, а у військових училищах ще й уроки фехтування та вольтижировки.

Одеса не стала винятком із правил. Першими до систематичних занять спортом підключилися учні гімназії при Рішельєвському ліцеї. Слідом уроки гімнастики ввели і в програму інших гімназій. Дорослі ж городяни спортом практично не займалися. Можливо, це було одним з факторів низької тривалості життя.

Тільки в кінці 80-х років XIX століття в місті стали створювати товариства і клуби, члени яких регулярно займалися спортом. На початку XX століття широкого поширення набули спортивні клуби "Сокіл", в яких проводилися заняття по методикам чеських спортивних товариств. У 20-ті роки такий клуб діяв в корпусах Нового ринку. А після закриття культових будівель спортзалами стали головна синагога на Рішельєвській, лютеранська церква на Новосельського і католицький костел на Катерининській. Але найбільш масовим стало захоплення "рухливими" іграми. Початок був покладений представниками англійської колонії в Одесі. Але ж все це було в далекому минулому.

Торкнемося тепер середини ХХ століття. Почнемо с королеви спорту. У 60-70-е роки ХХ століття легка атлетика в Ізмаїлі просто процвітала – тут проводилися регулярні зустрічі з командами з Києва, Кишиніва, Тирасполя та Одеси, на яких місто виглядало цілком гідно. Більш того, заняття легкою атлетикою були масовими – легкоатлетичні естафети по вулицях міста на призи газети «Придунайська правда» (була тоді така), в яких брали участь до двох тисяч спортсменів, були просто народним святом.

Зірковий час ізмаїльської легкої атлетики продовжився майже до кінця восьмидесятих: одним із найяскравіших перемог того часу стала золота медаль Спартакіади України, яку у 1987 році завоював вихованець тренера Арнольда Лещинера Михайло Семенцов на 800 метрів.

Ще одне «золото» він отримав в естафетному забігу, і «срібло» в бігу на 400 м. В даний час Михайло Семенцов є кандидатом технічних наук і автором ряду наукових робіт – він живе і працює в Одесі.

На початку п'ятдесятих років минулого століття на міському стадіоні «Динамо», де зараз знаходиться готель «Ізмаїл», був показаний цілий ряд серйозних результатів. Наприклад, ізмаїлець Микола Скворцов стометровку на гаревій дорожці пройшов із результатом 10,4 секунди, що дозволило йому увійти в десятку найкращих спринтерів СРСР.

Олімпіада в Токію, яка завершилася, вкотре стала приводом для обговорення проблем, які виникають в українському спорті. Чимало йшлося про те, що ця сфера потребує серйозних змін та реформ. У багатьох випадках виходить так, що більшість досягнень наших атлетів трапляються не «завдяки», а «всупереч». Всупереч нестачі фінансування, проблемам інфраструктури спортсмени досягають високих результатів.

На сьогоднішній день Одеська область займає провідне місце в підготовці майбутніх чемпіонів, про що свідчить перелік олімпійських винагород наших спортсменів. Для подальшого розвитку і тренувань в першу чергу, треба

забезпечити спортсменів гідними умовами для тренувань. Саме зі школи розпочинається кар'єра майбутніх олімпійських чемпіонів та чемпіонів світу.

Рішення, спрямовані на підняття спортивного іміджу Одеської області, завжди знайдуть підтримку депутатського корпусу обласної ради. Адже саме спорт формує позитивні орієнтири сучасної молоді: ведення здорового способу життя, патріотизм, зміцнення дружніх зв'язків між спортсменами з усіх куточків країни та світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арсеенко О. Ими гордится Украина. Город вечной юности. Одесса, 1960.
2. Асаулов В. Все мы играли ... *Знамя коммунизма*. 20 октября 1975.
3. Бачинська, Н.В. Фізичне виховання та сучасні тенденції розвитку олімпійського та професійного спорту в Україні [Текст]: монографія / Н.В. Бачинська. Дніпропетровськ : Вид-во «Нова Ідеологія», 2011. 192с
4. Булатова М. Здоров'я та фізична підготовленість населення України / М. Булатова, О. Литвин. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2004. № 1. С. 3–9.
5. Верх Г. Золото из Сеула. *Знамя коммунизма*. 1 октября 1988.
6. Дві сторони медалі. Спільні й відмінні риси олімпійського та професійного спорту / В. Цимбалюк // *Здоров'я та фізична культура* : газета для вчителів фізкультури та основ здоров'я, методистів, тренерів. 2018. № 5. С. 5 – 7.
7. Енциклопедія олімпійського спорту України [Текст] / ред. В.М. Платонова. Київ : Вид-во НУФВСУ "Олімпійська література", 2005. 462 с.
8. Корченев В. Одесская олимпиада. *Вечерняя Одесса*. 18 июня 1983.
9. Культурное наследие Древней Греции и Олимпийские игры [Текст] / М.М. Булатова, С. Н. Бубка. Київ : Олімпійська література, 2012. 407 с.

PHILOLOGICAL SCIENCES

Theoretical and methodological problems of language research

Канапьянова Г.Е., Тулегенова Ж.Ж.

Научный руководитель :Суюбердиева А.А - к. п. н, старший преподаватель
South Kazakhstan State Pedagogical University, Shymkent, Kazakhstan

THEORETICAL BACKGROUND OF LATIN WORD FORMATION IN ENGLISH

Abstract: The role and functions of Latin and its impact on the modern system of the English language is a vital issue for Linguistics. Despite a significant amount of research devoted to the study of individual aspects of this problem, so far no attempts have been made to make it a unified, complete and comprehensive system-linguistic coverage.

Latin is a language - structure for the latest ethnic language, united by common name Romance. Today there are significant differences between Roman languages, despite the fact that they acquire a common origin. This is connected with the fact that the Latin language made its way to the conquered territories for a number of millennia, during which it itself, as the main language, was slightly corrected and wedged into a complex mutual influence with the local tribal languages and slangs.

In the current global communicative space, the Latin style imagines itself as a complex with changed essential properties and the latest functions, as its rarity provides and distinguishes this style from others, not only animated, but also dead, antique, antique. Such conditions are dictated by the fact that, being the style of a highly developed culture, a style with a very strong civilized halo, Latin is now being made up as a universal civilized code in a well-known communicative space.

Key words: Latin language ,dominant position , scientific , borrowings , monographs, lexemes, new combinations, philology , scientific communication , abstract concepts, phenomenon, mastering the linguistic heritage, natural-scientific

nomenclatures, interpretation of elements, non-linguistic factors, transcription, transliteration, tracing.

The Latin language plays a colossal function in the formation and improvement of the English language.

On all indicators of the development of the English language, it was updated not only with new ones lexical units, but also, of course, influenced the mechanism of word formation in the English language. It is known that the use of Latin vocabulary is realized both verbally and in writing, however, some words borrowed from the Latin language have entered the language with the support of various forms and monographs, and they are considered written borrowings. In addition, borrowing can be implemented using a guide language. Latin was often a guide language for the Greek language, which gave rise to such phrases as master, physics, paper, which are used in English today.

According to morphologist I. Plug, he points out that "lexemes of Greek or Latin origin are combined with each other to create new combinations that were not previously in the original languages" [1, p. 198]. Borrowing a unit of a foreign language is a painstaking and versatile process, the completion of which implies the formation and solution of such issues as: - the essence of borrowing; - prerequisites for acquiring borrowing; - interpretation of elements of a foreign language; - modification of foreign words; - phenomena of the borrowed word; - methods of understanding the word in borrowing, in our precedent Latin. There are several questions concerning the concept that are reputed to be very significant for study. Latin borrowings, the specifics of the classification of foreign words (in our case, Latinisms) and options for their integration in the English language.

In Linguistics, there are various explanations for the term "borrowing". So, according to N. Blake in the book "History of the English language", borrowing means "The process of mastering the elements of another language and directly borrowed an element introduced either orally or in written form"[2, C.104].

G.G. Kotov notes that "linguistic borrowings as a result of the transition of components of one language into another are a complex phenomenon, since the language is divided into separate levels." In this regard, the definition of "borrowing" gives borrowed morphemes, lexical borrowing, semantic borrowing, syntactic borrowing. All of the above types of borrowing are interrelated, and lexical borrowing is considered a fundamental stage of the impact of foreign language culture [3, p. 7].

Various determinants contribute to the main specificity of lexical borrowings, these are aspects such as non-linguistic and linguistic. Linguistic factors are

directly predetermined from certain countries, peoples and languages. Linguists systematize economic components as non-linguistic factors, political and cultural relations between native speakers of a particular language.

M.B.Bagiyan fixes the following prerequisites for borrowing Latinisms in English:

1. Cultural influence of folk;
2. contacts with countries: written or oral;
3. interest in language acquisition;
4. the weight and prestige of the language;
5. Historically conditioned by interesting cultural layers of foreign countries;
6. the circumstances of the linguistic culture of the social strata accepting the new word [4, p.36].

The influence of Latin on the English language is truly great. Thanks to this resonance, the transformation of the word structure as a whole, the borrowing of terms and morphemes took place. One of the important applied regulations of Latin borrowings in the English language implies that Latinisms are actually more common than morphemes of native English, which is a prerequisite for the emergence of new productivity of Latin words and the emergence of new terms and designations of productivity formed with their help.

It is known that borrowing lexical elements from one language to another is a rather old phenomenon. The fundamental criterion for borrowing Latinisms is their

introduction into another language, in our situation it is English. Firstly, this is due to the living relationship of several multilingual peoples, and secondly, borrowing occurs through foreign cultural texts.

Borrowing is "an appeal to the lexical fund of other languages to display and build new representations, the subsequent differentiation of the designations of hitherto unknown objects" [5, p. 75].

Borrowings are direct or indirect. Traditionally borrowed words enter the language in the form of expressions and unfamiliar definitions. These words may represent secondary nicknames of already well-known objects and properties.

Among the most important algorithms for borrowing vocabulary are transcription, transliteration, tracing paper and semantic borrowing.

According to I.O. Naumova, transcription is "borrowed terminology that recreates its acoustic character" (at times modernized in accordance with the phonetic subtleties of the language in which the word is copied) [6, p. 37].

B. M. Suvorov emphasizes that transliteration is "a way of word usage in which the presentation of a foreign word is borrowed: the letters of the borrowed word are replaced by the letters of the native language" [20, p. 49]. In English, there are a huge number of words of both Greek and Latin naming that have survived in graphic properties, despite the fact that they are read out according to the English language.

L. A. Tarasova emphasizes tracing paper as "a method of borrowing, with the support of which the associative regulation and structural outline of a word or phrases are generalized" [7, p. 20].

By tracing paper in English, a significant number of words and phraseological units are constructed in Latin.

Tracing paper is, in specificity, a subsequent vocabulary unit: below self-esteem (Lat. *Infra dignitatem*); on study - negotiated (Lat. *sub juice*); a vicious circle - a sinful circle (Latin *circulus vitiosus*).

N.F. Bystrikova wrote: "Semantic borrowing is borrowing with the newest concept of a word that already functions in the language" [8, p. 10].

We must distinguish tracing paper, transcription, transliteration, semantic borrowing as a means of borrowing from the above-mentioned translation options, because they differ in their totals, and not by a different algorithm.

References

1. Plag, I. Word-formation in English / I. Plag. – Cambridge : Cambridge University Press, 2002. – 246 p.
2. Blake, N. A History of the English Language / N. Blake. – New York : New York University Press, 1996.
3. Kotov, G.G. Borrowings into the English literary language from Latin language / G. G. Kotov. - SPb. : St. Petersburg. state electrical engineering un-t them.1996 .-- 10 p.
4. Bagiyan, M.B. Borrowings in modern English / M.B. Bagiyan. - M.: Publishing house of the Diplomatic Academy of the Ministry of Foreign Affairs of Russia, 2003. - 57 p.
5. Nelyubin, L. L. Science of translation (history and theory since ancient times to the present day) / L. L. Nelyubin, G. T. Khukhuni. - M.: Flinta, 2012 .-- 392 p.
6. Naumova, I.O. Phraseologisms of Latin origin in English language / I.O. Naumova // Eng. lang. in the school. - 2004. - No. 5. - S. 37-40.
7. Tarasova L.A. International vocabulary as a special case borrowings [Electronic resource] / L. A. Tarasova // scientific. internet conf. - 2008.
- Electronic text data. - Access mode:
http://www.rusnauka.com/23_SND_2008/Philologia/26333.doc.htm. - Title from the screen.
8. Bystrikova, N.F. To the problem of borrowings and their functioning in modern English (on the example of Latinisms) / N. F. Bystrikova // Vestn. Grew up. University of Friendship of Peoples. Series 11, Educational Issues. Languages and speciality. - 2012. - No. 2. - S. 8-15.

Kaldybekkyzy M., Tulegenova Zh.Zh., Kaldayakov K.K.

M.Auezov South Kazakhstan University, Shymkent, Kazakhstan

STYLE FORMING POTENTIAL OF PROPER NAMES IN THE ENGLISH LANGUAGE MASS-MEDIA DISCOURSE

The mass media are the most important factor in the formation of public opinion in modern society, affecting all spheres of its life. A partial synonym for the concept of mass media is the term press, as the most basic, widespread and historically the earliest type of mass media. The functional style, corresponding to the language of the press, is the journalistic functional style. A large number of studies of the work of G.P. Solganik, A.P. Chudinov, A.A. Tertychny, A.N. Baranov, M.N. Volodina, V.G. and others are devoted to the study of the journalistic functional style and language of the press. Currently, linguistic-stylistic analysis of journalistic texts is one of the most actively developing and topical areas of linguistic research, which is due to the most important role of the media in the life of modern society. This role is not so much in informing a wide audience of readers about certain facts, events, phenomena, but in influencing public opinion and mood, language and culture in general. The media, on the one hand, respond to the public's request, on the other hand, they themselves form these requests, as well as the attitude of society towards various spheres of life, which can be indirectly judged by the ratio of various topics presented in the press, the selection of certain material for lighting, as well as the linguistic means used for its presentation. It can be argued with good reason that the media discourse is a momentary cut of the linguistic and cultural state of society, since by its nature it reflects both the linguistic and cultural status quo of society.

In turn, proper names occupy a special place in cultural communication, being pivotal points in interlingual communication and performing the function of an interlingual, intercultural bridge, and are considered favorable and preferred objects for a comprehensive study of the interaction of language and culture. Studying proper names, you can join the culture of another people, as they open the way to philosophy, religion, creativity. Proper names can tell a lot about the history and culture of a country.

The stylistic aspect of the study of proper names occupies an important place in a number of directions and approaches associated with the problem of "language as a reflection of public life." The problem of tropeization of proper names is of considerable theoretical and practical interest, also because proper names play the role of cultural identification marks.

The degree of elaboration of the problem. Researchers have collected and interpreted rich material devoted to the study of proper names in various angles: lexicostylistic, functional-stylistic, pragmatic, structural-typological, cognitive T.N. Apalkova, L.A. Baturina, T.A. Burkova, M. Ya. Bich, M.E. Ruth, Yu. A. Blinova, M.

Ya. Blokh, A. Vezhbitskaya, Yu.N. Karaulov, D.I. Ermolovich, V.G. Kostomarov, E. Kurilovich, V.V. Katermina, J.St. Mill, G. G. Slyshkin, A. V. Stepanova, A. V. Superanskaya, A. A. Ufimtseva, A. H. Gardiner and others.

In English-language onomastics, proper names are considered as a special group, the specificity of semantics and pragmatics of which determines its tropical potential.

On the one hand, in mass media texts, onomastic units carry a significant functional load in the implementation of the impact on the mass audience, acting as one of the most effective linguistic means of individualization and characterization of single objects. On the other hand, despite the considerable interest of researchers in the stylistic characteristics of onomastic vocabulary, tropeization of proper names remains an insufficiently studied aspect of mass media discourse.

The study of general characteristics and ethnocultural features of the functioning of onomastic tropes in mass media discourse is of particular interest in the context of intensification of intercultural dialogue, since onyms play a special role in reflecting and shaping the cultural picture of the world, as well as in the formation of mass consciousness through evaluative stereotypes about political figures and events.

Metaphor is the most frequent form of functioning in the mass-medial discourse of not only anthroponyms, but also chrematonyms. We believe that some of the titles of works of art, songs, films are already initially understood metaphorically. Journalists use them in journalistic texts, as an integral part of mass media discourse, given their ability to tropical transformations. Thus, a fairly large group of precedent proper names is made up of chrematonyms: the names of brands, films and other works of material culture. The features of the semantic structure of chrematonyms are determined by the specifics of the very act of nomination: the names of such objects, like these objects themselves, are the product of individual creativity, which determines the extreme heterogeneity of the morphological and component composition of this category of proprietary vocabulary or a set of proper names.

Here are some examples that clearly characterize the tendency to use chrematonyms in modern newspaper texts:

However, it is safe to say if you have a job somewhere safely corporate - where the pay will be more favorable than serving pasties at Greggs - they'll require you to look like Sigourney Weaver in *Working Girl* (G. Dent. You won't part me from my high heels - if this is millennial feminism, I'm joining the patriarchy).

In the above example, which we refer to as an individual author's metaphor, the chrematonym (film title) "*Working Girl*" and the anthroponym (name of the American actress) - Sigourney Weaver (Sigourney Weaver) are precedents. In order to semanticize this expression, you need to know the content of the film and remember the image of the main character, played by Sigourney Weaver. This film could well have been titled like this: "Career in the American way, or how a modest secretary is able to be at the head of the company." The American motto - Do It Yourself - is embodied in a painting by Mike Nichols with admirable care. As if one of the subtle critics of the bourgeois establishment of the 60s. suddenly completely lost his critical charge and decided to create a bright, colorful, fascinating manual for those who would

like to firmly and forever fit into the capitalist system of values. The filmmakers seem to be telling viewers: "When choosing a job at Greggs, the largest bakery chain in the UK, be careful, you have to look like Sigourney Weaver in the movie *Business Woman*."

Considering the metaphorical transformation of chrematonyms as a mechanism for updating their semantics. Due to such characteristics as a complex composition (formed by combining several components), figurative rethinking, consistency of composition, reproducibility in speech in finished form, impenetrability of the structure, stability of the grammatical form of components, precedent chrematonyms approach phraseological units and can be recorded in dictionaries of quotations. Moreover, some of the names have long and firmly entered the phraseological fund of the language.

For example, the metaphORIZED chrematonym in the given example requires the reader to know the content of the film "Mad Max". The author of the article draws a subtle parallel between the main character of the film, Max, and the US presidential candidate Bernie Sanders:

"Somehow a coronation turned into" Mad Max: Fury Road ".

Every time Hillary looked in the rearview mirror, there he was: a nutty old socialist chained to the grille of a monster truck and screaming imprecations into the wind (A. Chozick. *Hillary Clinton s Long, Grueling Quest*).

Haunted by the ghosts of a troubled past, Max believes the best way to survive is to wander alone. Despite this, he joins the rebels as they race across the desert in a battle wagon led by Warlord Furiosa. They are trying to escape from the Citadel, suffering from the tyranny of Immortal Joe, from whom they have taken something very valuable. The enraged commander throws all his strength into pursuit of the rebels, stepping on the road of war - the road of fury.

The content of the film allows the reader to see the race in the content of this blockbuster "Mad Max": Hillary Clinton is pursued on the heels of the half-mad and damning Democrat with socialist inclination Bernie Sanders, chained to a racing truck called "US Presidential Election." The author uses the title of the film to ironically represent the election race, which enhances the associative effect.

To sum it up we can observe that the strategy of speech behavior of tabloid newspapers is based on an orientation towards close relations with the reader, familiarity, and ease. In general, a special speech subculture is formed in the practice of tabloid newspapers, aimed at a language game. Orientation to specific themes of everyday life has a style-forming character for tabloid publications. And, on the contrary, the strategy of respectable newspapers manifests official relations with the reader, a serious understanding of the fact, and all this takes place within the framework of political correctness. It is here that the nuclear characteristics of the journalistic style are preserved, the principle of alternating standardized and expressive linguistic means operates.

As a consequence, the attention shifts from varieties to styles and stylizations, and from linguistic forms as such to their conjunctions with other dimensions of discourse and multimodality. A question for further research is therefore how local speech in the media becomes meaningful not just by virtue of belonging to a distinct linguistic subsystem, but through its fit with particular topics, voices, genres, and visual sceneries ! in short, with wider homologies of localness. We may think of the ways in which a sense of locality is constructed as working in a puzzle-like manner, complementing each other across different semiotic levels. Reconstructing this puzzle requires multi-level analyses, which would benefit from combining the methodological frameworks reviewed in this article

References

1. Altunyan A.G. From Bulgarin to Zhirinovskiy: Ideological and Stylistic Analysis of Political Texts. M.: Russian State University for the Humanities, 1999 .-- 156p. 335
2. Levi-Strauss K. Structural anthropology / Per. with fr. V.V. Ivanova. - M .: Publishing house EKSMO-Press, 2001. - 512s.
3. Nazarov M.M. Mass communication in the modern world. Analysis methodology and research practice. M., 2002 .-- 240p.

Methods and techniques to control the level of foreign language proficiency

Yergabylova ARAILYM

Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University, Kazakhstan

MODERN FORMS AND METHODS OF MONITORING STUDENTS' ACHIEVEMENTS IN ENGLISH LANGUAGE ACCORDING TO CEFR

For a long period, the goal of the English language course in Kazakhstan was to form and develop the skills and abilities of reading and translating literature into Russian or Kazakh languages, only the formation of the skills of written translation from English into Russian or Kazakh and the skills of viewing texts was checked. As a result, the applied assessment system had a number of shortcomings, the main of which are the closeness and subjectivity of assessment procedures, the lack of clear criteria that determine the quality of the assessed achievements, the inability to educate students' assessment independence and the formation of their dependence on external assessment [1, p. 90]. This explains the relevance of the search for improving the control of English language skills in various types of speech activity and expanding the range of assessment methods, searching for alternative forms of assessment that help assess the real level of foreign language proficiency and ensure systemic control of the entire learning process [2, p. 288].

Control should be aimed not only at checking the knowledge of words and operations associated with the formation of various grammatical forms and structures, but also at the success of actions and operations with the studied linguistic phenomena during the production of oral and written statements, as well as the perception and understanding of texts by ear or while reading. The requirements for both the methods of control and the content of control and measuring materials for the input, intermediate and final control of knowledge in the general and English languages of the specialty, and the approach to scoring are changing. Topical research is being carried out in this area. So, as a method for assessing linguistic competence, it was proposed to use

computer testing (V. Ovcharenko), a technique for optimizing feedback during testing (E. Kuznetsova) was described, a technology for evaluating activities in the field of teaching foreign languages at school (N. Yurlova) was proposed, a solution was proposed problems related to ensuring the compliance of the object of control with the objectives and content of teaching oral communication [3, p. 84], the integration of the project method into the system of training specialists is considered, the portfolio method is proposed as a means of enhancing educational activities (I. Titova) [4, p. 12].

An important place in teaching a foreign language is given to assessing the quality and results of learning, which is now becoming a tool to influence the stimulation of motivation to learn a foreign language. The main function of assessment should be to provide feedback between teachers and students, to provide an individual approach to learning, to take into account the capabilities and needs of students, to help systematize the entire learning process. In addition, the modern assessment system should contribute to the achievement of educational results in various areas: subject (skills), metasubject (cognitive, communicative), personal [2, p. 290]. A foreign language is becoming a tool that helps to form a qualified specialist capable of professional communication in a foreign language [4, p. 18].

With the currently applied communicative approach to teaching English, the concept of learning means achieving a certain level of development of communicative competence, all its components, such as knowledge (linguistic, background, sociocultural, etc.), skills (auditory-pronunciation, lexical, grammatical , technical reading and writing skills) and skills in various types of speech activity: reading, listening, speaking and writing [4, p. 20].

If you look at the evolution of approaches to assessment used in international practice, it should be noted that a lot of studies and scientific works are devoted to this issue. The modern approaches to teaching a foreign language, which we will consider, were born within the framework of the communicative approach and retain many of its features, so we will briefly dwell on it.

The main task of teaching within the framework of the communicative approach is the formation of communicative competence. This is achieved by using authentic language material; the perception of language not as an object of study, but as a means of communication; working with language not only at the level of a phrase and a sentence, but also at the level of discourse; using paired and group forms of work; orientation to the characteristics and needs of students, giving them a choice (for example, the form of work, material for study) [5, p. 125].

Learning a foreign language is not memorizing a certain set of disparate structures, but mastering the ability to effectively use the language in the process of communication, i.e. development of all components of communicative competence: linguistic, sociolinguistic and pragmatic [6]. Language serves as a means of solving communication problems; therefore, the content of education is determined not by a set of unrelated grammatical structures, but by those linguistic phenomena that are used to solve these problems. Grammar and vocabulary are situational, that is, the communicative situation determines the grammatical forms and vocabulary that are to be worked out. Students are trained to use strategies that will help them communicate successfully. In order for a student to acquire communicative competence, it is necessary that skills have been formed in all four types of activity.

The document of “Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment” (CEFR) was created by the Council of Europe.

The CEFR document is the result of a need for a common international framework for language learning facilitated cooperation among educational institutions in different countries. It was demanded to create a single and integrated educational space in Modern languages teaching/learning and international standards of language assessment in European countries. The main function of this document was to provide a common basis for the elaboration of language syllabuses, curricula, guidelines, examination, and course books across Europe. It also provided a method of assessing and teaching which was applied to all Modern languages in Europe.

Under the CEFR learning language proposes during a whole life as dynamic progression through all levels. That's why the aim of the CEFR is to designate standards to be reached to subsequent stages of teaching and learning Modern languages. This document has been accepted as a standard framework to be implemented also in many other countries, i.e. in every language teaching and learning context. The CEFR has been translated into at least 37 languages.

The implication of this Framework in different countries is reflected in the development of National Curricula or State Educational Standards of FL.

The CEFR document enhances the transparency of courses, syllabuses and qualifications, thus promoting international cooperation in the field of Modern languages which requires mutual recognition of qualifications gained in different learning contexts and aids to promote students' mobility.

According to the CEFR, learners of every LT context should be facilitated to gain the particular proficiency level in a particular stage of learning.

In the CEFR the cultural context is observed in the language setting. Cultural context proposes taking into consideration the specificity of national condition of teaching and learning Modern languages, and the national-cultural features of the adjoined languages (learned and native languages).

Learning Modern languages through a whole life proposes six common reference levels of education:

C2 – Mastery – Proficient user

C1 – Effective Operational Proficiency – Proficient user

B2 –Vantage – Independent user

B1 – Threshold – Independent user

A2 – Waystage – Basic user

A1 – Breakthrough – Basic user

Acquiring each stage successively learners have real opportunity to communicate with people of other language contexts.

In the CEFR document the reference of six levels is given and designed as illustrative descriptors (scales) in the term of ‘Can Do’ statements from level A1 to C2. These scales can be used as a tool for comparing levels of ability amongst learners of FL and also offer «a means to map the progress» of learners. The descriptors are built to do two dimensions: 1) through a vertical dimension we see a progression through all levels; 2) through a horizontal dimension the different context of teaching and learning are presented. The common reference levels of CEFR are shown in the Table 1.

Table 1: Common Reference Levels (global)

C2	Can understand with ease virtually everything heard or read. Can summarize information from different spoken and written sources, reconstructing arguments and accounts in a coherent presentation. Can express him/herself spontaneously, very fluently and precisely, differentiating finer shades of meaning even in more complex situations.
C1	Can understand a wide range of demanding, longer texts, and recognize implicit meaning. Can express him/her fluently and spontaneously without much obvious searching for expressions. Can use language flexibly and effectively for social, academic and professional purposes. Can produce clear, well-structured, detailed text on complex subjects, showing controlled use of organizational patterns, connectors and cohesive devices.
B2	Can understand the main ideas of complex texts on both concrete and abstract topics, including technical discussions in his/her field of specialization. Can interact with a degree of fluency and spontaneity that makes regular interaction with native speakers quite possible without strain for either party. Can produce clear, detailed text on a wide range of subjects and explain a viewpoint on a topical issue giving the advantages and disadvantages of various options.

B1	Can understand the main points of clear standard input on familiar matters regularly encountered in work, school, leisure, etc. Can deal with most situations likely to arise whilst travelling in an area where the language is spoken. Can produce simple connected texts on topics which are familiar or of personal interest. Can describe experiences and events, dreams, hopes and ambitions and briefly give reasons and explanations for opinions and plans.
A2	Can understand sentences and frequently used expressions related to areas of most immediate relevance (e.g. very basic personal and family information, shopping, local geography, employment). Can communicate in simple and routine tasks requiring a simple and direct exchange of information on familiar and routine matters. Can describe in simple terms aspects of his/her background, immediate environment and matters in areas of immediate need.
A1	Can understand and use familiar everyday expressions and very basic phrases aimed at the satisfaction of needs of a concrete type. Can introduce him/her and others and can ask and answer questions about personal details such as where he/she lives, people he/she knows and things he/she has. Can interact in a simple way provided the other person talks slowly and clearly and is prepared to help.

The scales given in the table are global and they are not exhaustive, because they are not taking into consideration every context of language use. The CEFR describes language learners' ability in terms of «speaking, listening, reading and writing» at six reference levels. The reference levels of FL are examined through communicative tasks and activities.

For national educational system the illustrated descriptors in CEFR are adapted or created with fitting the learned language, cultural context and a certain set of competences. Under the CEFR the result of LT is shown through a performance of a certain level of communicative competence (proficiency). The ways how to use a

language for communication and what knowledge and skills should be developed are stated thoroughly in this framework.

This approach is an educational movement that refers to the outcomes of learning in the development of language programs and language skills of students. The essence of this approach is a new content-based on forming and developing a set of learners' competences. The process of acquiring this content brings action-oriented character. Language use, embracing language learning, comprises the actions performed by learners who as individuals and as social agents develop a range of competences, both general and particular all components of the communicative competence. The core of this approach is interpreted as students draw on the competences at their disposal in various contexts under various conditions and under various constraints to engage in language activities involving language processes to produce and/or receive texts in relation to themes in specific domains, activating those strategies which seem most appropriate for carrying out the tasks to be accomplished. The monitoring of these actions by the participants leads to the reinforcement or modification of their competences.

The main feature of this approach is orientation to results of FLT/L fixed in the State Educational Standard. For this purpose descriptors what the learners should know and can be put on the curriculum in the result are worked out'.

Literature:

1. Bolotov V.A., Waldman I.A., Kovaleva G.S., Pinskaya M.A. Russian system for assessing the quality of education: the main lessons // *Quality of education in Eurasia*. - 2019 - No. 1. - P. 85–122.
2. Abramova I.E. The advantages of authentic assessment in teaching a foreign language to non-linguistic students Abramova I.E., Ananyina A.V., Shishmolina E.P. // *Samara Scientific Bulletin*. - Samara, 2018 - T. 7 - No. 4 (25) - P. 287 – 293.
3. Parnyugin A.S. Intensification of oral language training through self-control // *Applied Philology and Engineering Education: Collection of Scientific Papers of*

the V International Scientific and Practical Conference / Ed. V.V. Maksimova - Tomsk: Tomsk Polytechnic University, 2017 - Part 1 - P. 84 – 91.

4. Senichkina O.A. Methods for assessing the formation of foreign language communicative Competence of psychology students in English). Diss. Cand. philol. Sciences, 2018 - 30 p.
5. Larsen-Freeman D. Techniques and Principles in Language Teaching Oxford University. – Oxford: Oxford University Press, 2019. – 318 p.
6. Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment. –Cambridge University Press, 2001. – 246 p.

Language, speech, speech communication

Student Abdakimova R.B.

Karaganda University named after Buketov E.A.

professor Mayassarova M.A.

Karaganda University named after Buketov E.A.

GRAPHIC DESIGN AS MEANS OF VISUAL COMMUNICATION.

As long as we live in the modern world we are surrounded by different signs, posters, and logos, which help us to understand messages and information that is carried by them. On the street, we see signs that help us to know where we are and where do we have to go to be at the destination place. There are plenty of pictures at the grocery stores which are used to give the main information about the product to the customer. You can also notice these types of signs and pictures in such spheres as medicine, sports, trade, transport, etc. But who makes all of these logotypes and signs so understandable and clear for the human's mind? « Graphic design is an ancient craft, dating back past Egyptian hieroglyphs to at least 17,000-year-old cave paintings. It's a term that originated in the 1920s' print industry. It continues to cover a range of activities including logo creation. Graphic design in this sense concerns aesthetic appeal and marketing. Graphic designers attract viewers using images, color and typography». [1]

The graphic designer is a profession where specialists have to create effective visual-communicative surroundings. It is possible with the help of visual aids that are read or seen to communicate information and ideas. Graphic designers' goal is to turn a big amount of information into graphic symbols that can be understood by even a child, moreover, they should make all these logotypes look attractive and appealing.

There are a few types of graphic design that contains visual communication tools such as:

- Wayfinding design. This type of design specializes in creating signs, posters, and pointers, which are the main part of the surroundings. For instance, it is used for decoration exhibitions, malls, and street signs.

- Advertisement design. You know this is a good advertisement if it attracts customers and clients by its understandable decoration and also includes short but important information about the product or company. Graphic design plays the most important role here.

- Brand design. Every well-known brand has its logo, which people use to identify their products. For example, if you see the logotype with a bitten apple on it you will know that it is Apple Company's product. (Figure1)

- UI-design. The development of apps' interfaces should include simple buttons and navigation panels; they help users control the program.

- Web-design. Creating the web design is quite similar to creating UI design; a graphic designer also has to develop understandable buttons and panels for his website.

Being a specialist in the graphic design sphere means that you should be able to tell people about the product by using just pictures – this is what clients usually demand from the designers. Even though art and design are heavily connected they have different destinations. Art is supposed to make you feel something, touch your intimate thoughts, and make you think about the meaning that the author put into it. Otherwise, graphic design should be as much understandable as possible; it doesn't have to make you think very much, just like art does. Well-imagined decoration and visual techniques will increase the number of people that will actually be interested in the project you were working on.

Graphic designers should also know how the human mind works to attract clients. To do that, they have to be aware of ways and tricks that can be used to have the user's attention, such as what colors are best to be used in various situations, how objects should be arranged, etc. That's why graphic design is

connected with other spheres of our life, especially with psychology. Psychology is an indispensable part of graphic design. It helps to analyze people's behavior and associations. It is the main reason why it

is so important to choose the correct colors in their design. Here are some associations that are caused by different colors:

- Yellow. This color reminds people of the sun, so that yellow is associated with warmth and happiness

- Green. It goes without saying that the color of green is a color of nature (grass, trees, and leaves) this is why this color symbolizes calming feelings and renewing.

- Red. Red color causes ambiguous feelings. On the one hand, it is associated with love and passion, but on the other hand, it also symbolizes aggression and anger.

- Blue. This color gives a feeling of sadness and sorrow.

- Purple. Purple color means royalty; it is associated with wealthy and rich people because kings and queens used to wear clothes of this color. Besides, it is also a color of magic and mystique.

- Black. It's a basic color that has a lot of various meanings, for instance, it can mean tragedy and death, either way, and it can be interpreted as a mystery color.

- White. This color usually symbolizes pureness and innocence.

Designers also use «gestalt principles», but what does that mean? «This psychological theory is almost 100-year-old but it hasn't lost its actuality. The word “gestalt” means “unified whole” so the theory explores users' visual perception of elements in relation to each other. In other words, it shows how people tend to unify the visual elements into groups». [2] Gestalt principles show us in what way people can perceive visual information and how they can be tricked by their brain. There are some groups that are made by people based on gestalt principles:

- Similarities. In this principle, people unify visual elements into one group if they have any kind of repeated element. That could be the same color, shape, size, or texture

- Proximity. Even if visual elements don't have any similarities people can create a group based on their placement. Objects will be considered as a full shape if they are near to each other

- Continuation. This principle says that people are predisposed to interpret visual objects as a constant thread of information. The human eye's go throughout one element to another.

- Figure and background. This rule is based on the human eye's tendency to divide objects and its background.

- Closure. This gestalt tendency shows us that people are ^Ftending to complete figures that are not finished, we perceive it as a full shape.

There is another law in the designer's world called Hick's law. It says that the more choices person has the more difficult it is to choose any of them and the more effort they put into their decision, consequently they waste more energy. As a result, design may leave a bad feeling or even make the user go away from a website or any other design project. That's why designers use as few options as possible so people would like to stay and continue using them.

To attract people's attention designers can use the size of objects and font.

People pay attention to bigger things first.. On this poster (Figure 2), the word «CRACKING» catch our eye because the font size of this word is bigger than anything on this poster. It shows that the dominant object on this is the word «cracking». Also 99design website says: «What's interesting, is that this tendency is actually strong enough to override the top-down rule. In the above image, “cracking” overrides “time to act” because it is both bigger and to the left» .[3]

From my point of view modern people underestimate graphic design in general because they think that it is absolutely useless and unnecessary, but they don't take into

consideration such thing as «informational overload». «Informational overload - is the difficulty in understanding an issue and effectively making decisions when one has too much information (TMI) about that issue, and is generally associated with the excessive quantity of daily information.».[4] Modern people surrounded by a big amount of information, whether they are at home, outside, surfing through the internet or doing job. Graphic designer help people not to get informational overload giving information visually. Graphic design is also a very perspective direction in area of studying perception psychology and marketing, furthermore, it has a strong influence on the modern society. Designer's goal to make all of this information as short and understandable as possible and the only way to do that is to use visual communication tools. Using color, shapes and using their knowledge in psychology sphere designers make everything look appealing and worth of your attention.

Literature:

1. <https://www.interaction-design.org/literature/topics/graphic-design>
2. <https://design4users.com/psychology-in-design-how-to-understand-users/>
3. <https://99designs.com/blog/tips/6-principles-of-visual-hierarchy/>
4. https://en.wikipedia.org/wiki/Information_overload

POLITICAL SCIENCE

Regional political processes

Akimova Zh. B., Kilybayeva P.K.

Kazakhstan, Nur-Sultan

CONTRADICTIONS BETWEEN THE USA AND TURKEY UNDER PRESIDENT DONALD TRUMP

In fact, President Trump inherited from his predecessor the baggage of unresolved issues between the two states. The source of the most serious disagreements remained the Syrian conflict, and primarily the US alliance with the Kurdish People's Self-Defense Forces (YPG) operating in Syria, which Ankara views as terrorist organizations closely associated with the PKK. Despite statements by US officials that interaction with the Kurdish militias will be "transactional and tactical," Washington continued to increase military cooperation with them and supply heavy weapons.

Positive shifts in relations between the countries were outlined after the decision voiced by Donald Trump in December 2018 to withdraw American troops from Syria. This statement was positively received by Ankara, which considered that, thanks to this step, it may have the opportunity to implement long-standing plans to eliminate Kurdish units. However, in the future, some members of the US administration started talking about the fact that the US military should remain in the SAR in order to resist Iranian influence.

In Turkey, this shift in priorities has raised fears that the continued presence of the United States, even after the defeat of ISIS, will mean further funding and training for the Syrian Democratic Forces (SDF) and their Kurdish militias. R.T. Erdogan again began to put pressure on the White House, demanding to organize a safe zone in the north-east of Syria and threatening a military campaign in the border areas east of the Euphrates.

In early August 2019, Washington and Ankara announced that they were able to agree on the creation of a joint operations center to manage a safe zone located in the border areas with Turkey east of the Euphrates, and in September they even began to patrol the area together. However, at the same time, some American analysts expressed fears that the United States would be forced to become more and more involved in the Syrian conflict and bear responsibility for the security of Turkey [1]. In addition, without political reconciliation between the Turkish and Kurdish sides and, most importantly, a comprehensive Syrian political settlement, the security zone could become an arena of confrontation between the Assad regime and Ankara, Turkish-sponsored jihadist groups and Kurdish formations, as well as Kurds and returning Syrian refugees. [2].

Not wishing to get even deeper into the Syrian conflict, in October 2019, President Donald Trump unexpectedly announced the withdrawal of the American military from the northeastern regions of Syria. By his decision, he actually opened the way for the invasion of this territory by the Turkish troops, which began Operation Source of Peace after the Americans left. Shortly before that, on the orders of the Pentagon, Kurdish units withdrew heavy weapons from the border with Turkey, dismantled the fortifications and left the border posts. This deprived them of the opportunity to defend themselves and helped the Turkish troops to take control of several strategically important settlements in a short period of time. Donald Trump's decision to withdraw the American military drew sharp criticism on Capitol Hill, both from Democrats and Republicans, since in fact it meant tacit consent to the Turkish operation [3].

US congressmen condemned the Turkish invasion of Syria, calling for sanctions against Turkey's defense industry. In fact, by his actions, the President of the United States has plunged American-Turkish relations into an even greater crisis than ever before. Against the background of deepening contradictions with Ankara, officials and analytical structures of the United States began with renewed vigor to accuse the Turkish leadership of supporting radical Islamist organizations. For example, former

special envoy for combating ISIS B. McGurk, in an article for Foreign Affairs magazine, described the Syrian opposition forces controlled by Turkey as "involved in extremism" [4].

This point of view is also spreading in the American expert community. In March 2019, a report was published at the Institute for the Middle East (USA), which noted that the Salafi-jihadist group Hayat Tahrir al-Sham provided the Turkish army with access to a part of the territory of the SAR under its control. And although its leaders tried to avoid direct military cooperation with Turkey, they welcomed the presence of the Turkish military as an additional force acting against the Syrian regime and secular opposition groups [5].

Turkey's purchase of the Russian S-400 missile defense system further exacerbated the tensions between the two allies. Before the start of deliveries of components of the Russian anti-missile system to Turkey, the prevailing point of view in American political circles was that possible compromises on the part of Washington, along with the use of diplomatic pressure methods, would convince or force Turkish politicians not to conclude a deal with the Russian Federation. To this end, the American senators have repeatedly met with President R.T. Erdogan to discuss the problems that have arisen. In trying to dissuade Ankara from buying Russian S-400s, the White House took into account its desire to gain access to technology and the joint production of the American Patriot system. However, all these efforts did not lead to the desired result. Representatives of the American establishment often reproach Donald Trump with a contradictory policy towards Ankara. Through Twitter diplomacy, he sometimes threatens to "devastate the Turkish economy", then declares that the interaction between the countries "will be excellent" [6].

This inconsistency is especially evident in the sphere of bilateral economic ties. In August 2018, the American president doubled duties on Turkish steel and aluminum, increasing them to 50 and 20%, respectively. The formal reason for this was Ankara's refusal to drop charges against the American pastor E. Branson, however, the true motives, most likely, were the tendency of the head of the White House to revise trade

agreements with a number of countries, as well as the negative trade balance between the United States and Turkey, which first appeared in 2018. The increase in tariffs caused a fall in the exchange rate of the Turkish lira and served as an impetus for the worsening of the economic situation. And although the structural imbalances in the Turkish economy were the result of a number of internal economic imbalances (a high level of borrowing in foreign currency, an unjustified decrease in bank interest rates, etc.), the actions of the White House gave rise to President R.T. Erdogan to blame the United States for the country's economic problems [7].

In May 2019, Donald Trump reduced tariffs to the previous level, but at the same time, Turkey was excluded from the General System of Preferences (GSP), which allowed Turkish companies to import some goods into the United States (mainly cars, components for the automotive industry and jewelry) without payment of duties. In response to the unfriendly actions of Washington, Ankara also began to consistently increase or decrease import duties on a number of goods imported from the United States. In addition, Turkey has significantly reduced the supply of steel and aluminum to the United States and reoriented exports to other markets. This "trade war" (or its imitation), along with the growing political tension, has not yet seriously affected the trade and economic relations of the countries. The volume of trade between the two states over the past five years (from 2014 to October 2019) has remained stable and ranged from 17 to 20 billion dollars.

Despite the seemingly inconsistent policy of the American president, on the whole, it is aimed at keeping the Turkish leadership in the orbit of US influence and preventing a final strategic divergence. Following the principle "we are not looking for perfection, we are looking for partners," Trump refrains from criticizing the domestic policies of Turkish leaders and their drift towards authoritarianism. When Turkey did acquire the S-400, the owner of the White House opposed the imposition of sanctions, blaming the current situation on the previous administration, which prevented Ankara from acquiring Patriot anti-missile systems [8].

After the military invasion of the Turkish army into Syria in October 2019, Donald Trump again attacked the Turkish leadership for "escalating violence and destabilizing the situation in the region", imposed sanctions against high-ranking Turkish officials and once again raised tariffs on Turkish steel imports. which, however, had no effect on the Turkish economy.

After nine days Ankara announced a ceasefire in Syria, the American president lifted the never-effective sanctions, which were arguably the shortest in modern history. Members of the US Congress prefer a more confrontational approach to Turkey, insisting on ending cooperation on the F-35 fifth generation fighter program and imposing sanctions against it under the Countering America's Adversaries Through Sanctions Act (CAATSA) for the acquisition of Russian anti-missile systems. The military operation of the Turkish army in Syria gave rise to some congressmen to question the advisability of maintaining the country's membership in NATO, despite the fact that the alliance does not have a mechanism to exclude Ankara from the military bloc [9].

Trying to hurt the Turkish authorities as much as possible, in December 2019, both chambers of the US Congress, for the first time, by an overwhelming majority of votes, adopted a resolution recognizing the Armenian Genocide [10].

In response to these actions, President R.T. Erdogan threatened to close the US access to the Incirlik airbase and the radar base in Kurechik. Such a sharp aggravation of relations between states prompted the United States to explore the possibility of removing strategic nuclear warheads from Turkey [11].

If Ankara, as it stated earlier, in the spring of 2020 will put into service the Russian S-400, this will cause another surge of tension and the introduction of new, tougher sanctions. All this can worsen the economic situation in Turkey, but it will also complicate the achievement of the goals of the United States in the region and finally change the foreign policy paradigm of the Turkish leadership.

References:

1. Cook S.A. Erdogan Plays Washington Like a Fiddle // Council on Foreign Relations. 2019. 3 September, available from <https://www.cfr.org/article/erdogan-plays-washington-fiddle> (accessed December 09, 2021).
2. Macaron J. A Turkish-Kurdish war in Syria is still possible // Al Jazeera. 2019. 13 August, available from <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/turkish-kurdish-war-syria190812081414833.html> (accessed December 13, 2021).
3. Tol G. Turkey's Endgame in Syria: What Erdogan wants // Foreign Affairs. 2019. 9 October, available from <https://www.foreignaffairs.com/articles/turkey/2019-10-09/turkeys-end-game-syria> (accessed December 12, 2021).
4. Mc Gurk B. Hard Truths in Syria // Foreign Affairs. 2019. May/June, available from <https://www.foreignaffairs.com/articles/syria/2019-04-16/hard-truths-syria> (accessed December 23, 2019). 11 Ulbricht B. Justifying Relations with an Apostate During a Jihad: A Salafi-Jihadist Group's Relations with Turkey in Syria // Middle East Institute. 2019. 14 March, available from <https://www.mei.edu/publications/justifying-relations-apostate-during-jihad-salafi-jihadistgroups-relations-turkey> (accessed December 10, 2021).
5. Danforth N. Frustration, Fear, and the Fate of U.S.-Turkish Relations // The German Marshall Fund of the United States. 2019. 19 July, available from <http://www.gmfus.org/publications/frustration-fear-and-fate-us-turkish-relations> (accessed December 23, 2021).
6. Warner J. Turkey's problems are not a Western plot – they are entirely of its own making // The Telegraph. 2018. 14 August, available from <https://www.telegraph.co.uk/business/2018/08/14/will-politicians-learn-turkey-discovering-cost-cannot-buck-markets/> (accessed December 11, 2021).
7. Turkey // Office of the United States Trade Representative, available from <https://ustr.gov/countries-regions/europe-middle-east/europe/turkey> (accessed December 09, 2021).
8. US-Turkish tensions: the key factors // The Economist. 2019. 3 September, available from

- <http://country.eiu.com/article.aspx?articleid=397040823&Country=Turkey&topic=Economy&oid=967032080&flid=868401070> (accessed December 11, 2021).
9. Edmondson C. In Another Bipartisan Rebuke of Trump, House Votes for Sanctions Against Turkey // The New York Times. 2019. 29 October, available from <https://www.nytimes.com/2019/10/29/us/politics/house-turkey-sanctions.html> (accessed November 23, 2021)
 10. Harris B. Senate recognizes Armenian genocide in latest black eye for Turkey // AlMonitor. 2019. 12 December, available from <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/12/senate-recognize-armenian-genocide-turkey.html> (accessed December 11, 2021).
 11. Sloat A. How to Save the U.S.-Turkey Relationship // Foreign Affairs. 2018. 30 July, available from <https://www.foreignaffairs.com/articles/europe/2018-07-30/how-save-us-turkey-relationship> (accessed December 13, 2021).

LAW

International law

Солодкий Алексей Александрович

Научный руководитель: к.ю.н., доцент Татарина Л.Ф.

Республика Казахстан

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ ТАМОЖЕННЫЕ ОТНОШЕНИЯ И УГОЛОВНЫЕ ПРАВОНАРУШЕНИЯ

Аннотация.

Международно-правовое сотрудничество государств в сфере таможенного дела направлено на укрепление экономических позиций государств и защиту экономической безопасности отдельных государств и мирового сообщества в целом. Применение норм и принципов международного права является основой совместной успешной деятельности. Нарушение установленных процедур таможенного оформления не только направлены на подрыв экономической безопасности государств, но и оказывает непосредственное влияние на безопасность жизни и здоровья граждан. Главными инструментами в данной области являются меры тарифного и нетарифного характера. Однако на практике постоянно возникают все новые и новые схемы нарушения таможенного законодательства, урегулирование которых возможно при обмене опытом государствами, разработки международных норм, их имплементация в законодательства государств и создание механизмов их применение.

***Ключевые слова:** международное сотрудничество, таможенные правоотношения, уголовные правонарушения, меры тарифного и нетарифного регулирования.*

Международно-правовое сотрудничество государств в сфере таможенного дела осуществляется через нормы международного таможенного права, отрасли международного публичного права.

В данной статье рассмотрены основы международно-правового сотрудничества и уголовные правонарушения в данной области. Основана на

методологии путем анализа актуальных вопросов, основанного как на теоретических, так и эмпирических методах.

Формирование норм, принципов таможенного права, механизмов отражения в законодательствах государств и их реализация является основой международного сотрудничества. Основной целью является создание экономической безопасной среды при международной торговле и международном перемещении товаров. Нельзя говорить о развитии международной торговли без создания экономической безопасности и защиты экономик государств в международной торговле при ведении внешнеэкономических операций. Только совместное сотрудничество государств, создание единых международных норм и механизмов, обязательных для всех субъектов внешнеэкономической деятельности, является шагом к достижению общей цели, создание экономически безопасного и развивающегося общества.

С развитием международной торговли, глобализацией, открытием границ, введение единых мер тарифного и нетарифного регулирования, все это говорит о том, что ни одно государство не может существовать без тесных взаимоотношениях с другими, а тем более не сможет самостоятельно решить существующие или возникающие проблемы в данной области, которые регламентируются суровыми реалиями развития общества. Перемещение товаров через границу, внешнеэкономическая деятельность, таможенное оформление, наличие производств расположенных на территориях более одного государства, все это уже не кажется не достижимым или невыполнимым, это не просто стандарты нашей жизни, это необходимость нашего существования, развития и деятельности. Например, обыденные полеты на луну и другие планеты это что-то нереальное и недостижимое в наше время, но может через тысячу лет межпланетные перевозки и сообщения будут неотъемлемой частью нашей жизни, которые поставят новые проблемы перемещения товаров, контроля и оформления, требующие разработки и принятия соответствующих норм, принципов и механизмов. Так и тысячи лет назад обмен товарами и опытом, международное сообщение, пришло на смену замкнутому обществу, которое стало толчком плодотворного развития и разработки соответствующих норм и принципов, отвечающих требованиям своего времени, с последующей их доработкой и корректировкой.

Государства и международные организации разрабатывают нормы международного таможенного права, однако их соблюдение, применение и эффективность это уже ответственность каждого государства, которое применяет их с учетом баланса собственной безопасности и принятых международных обязательств, регламентированных международными нормами.

Соглашение ВТО и ГАТТ это основные источниками международного таможенного права. В них отражены международные правила, принципы торговли и таможенного сотрудничества. Нормы и правила международной торговли разрабатываются Всемирной торговой организацией, которые являются обязательными для всех ее участников. В соглашении ВТО и соглашении ГАТТ предусмотрен основополагающий принцип торговли без дискриминации на основе режима наибольшего благоприятствования. Данный принцип просто пронизывает насквозь все взаимоотношения между государствами. Он основан на принципе не дискриминации, запрещающий дискриминацию в отношении друг друга. Таким образом, если предоставить одному государству более благоприятные меры тарифного регулирования, в частности таможенные пошлины, то аналогичные меры должны быть предоставлены всем членам ВТО. На важность данного принципа нам показывает первая статья Генерального соглашения по тарифам и торговле (ГАТТ), регулирующая торговлю товарами. В Генеральном соглашении по торговле услугами (ГАТС) (статья 2) и в Соглашении по торговым аспектам прав интеллектуальной собственности (ТРИПС) (статья 4) так же указывается на приоритет данного принципа. Таким образом все три выше названных соглашения регулируют основные области торговли между государствами, устанавливающие единые нормы и механизмы их применения с целью унифицировать законодательства государств, упрощения и упорядочения процесса торговли внешнеэкономической деятельности.

Это выражается в установлении и единообразном применении мер тарифного и нетарифного регулирования, направленное на устранение искусственно созданной дискриминации и препятствий в таможенной сфере при пересечении границ. Это является эффективной мерой в решении поставленных задач и достижения соответствующих целей.

Все разрабатываемые нормы, правила и механизмы направлены на устранение барьеров международной торговли. С одной стороны это упрощает

процесс импорта и таможенного оформления с последующим выпуском в свободное обращение. С другой стороны, все такие упрощения создают возможности для нарушения таможенного законодательства, что оказывает непосредственное воздействие как на экономическую безопасность государств, так и оказывает непосредственное влияние на безопасность жизни и здоровья граждан, которые являются конечными потребителями импортируемых товаров. Если тарифные меры больше можно отнести к экономической безопасности государства, которые выражается в неоплате налогов и сборов при импорте, то нетарифные меры затрагивают вопрос качества товаров, от которого зависит безопасность жизни и здоровья потребителей. Тем самым помимо таможенного законодательства нарушаются основополагающие принципы и задачи защиты не просто прав потребителя, а жизни и здоровья граждан своего государства.

В Республики Казахстан за нарушение или несоблюдение норм и требований таможенного законодательства, в частности Кодекса РК от 26 декабря 2017 года № 123-VI «О таможенном регулировании в Республике Казахстан» и Таможенного кодекса Евразийского экономического союза (*приложение № 1 к Договору о Таможенном кодексе Евразийского экономического союза от 11 апреля 2017 года*), предусмотрена ответственность регламентированная данным Кодексом, Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях от 5 июля 2014 года № 235-V и Уголовный кодекс Республики Казахстан от 3 июля 2014 года № 226-V.

В КоАП РК административным правонарушениям в сфере таможенного дела посвящена глава 29, начиная со статьи 521 до статьи 558 включительно.

В отличие от КоАП РК в УК РК не предусмотрен отдельный раздел или глава относящаяся только к преступлениям в сфере таможенного дела. В УК РК ответственность за нарушения таможенного законодательства предусмотрено статьями 234 и 236, главы 8 уголовные правонарушения в сфере экономической деятельности, статьей 286 главы 10 уголовные правонарушения против общественной безопасности и общественного порядка, статьей 306 главы 11 уголовные правонарушения против здоровья населения и нравственности.

Для целей применения уголовного наказания по статьям 234 и 236 УК РК классифицирующим признаком является крупный размер. Для статьи 234 контрабанда под крупным размером понимается стоимость товара превышающая десять тысяч месячных расчетных показателей, а для статьи 236

за уклонение уплаты таможенных пошлин, сборов и налогов под крупным размером понимается стоимость неуплаченных таких сумм, превышающая пять тысяч месячных расчетных показателей. Уголовные правонарушения в данной области характеризуются не только с не уплатой соответствующих налогов, но и с перемещением товаров с нарушением специальных установленных правил, или с сокрытием от таможенного контроля либо с обманным использованием документов или средств таможенной идентификации. При этом во внимание должно приниматься стоимость той части товара, которая перемещалась с нарушением таможенного законодательства.

Статья 286 УК РК предусматривает ответственность именно за незаконное перемещение товаров, обращение которых на территории Республики Казахстан запрещено или обращение которых ограничено, в том числе сокрытие от таможенного контроля или использование поддельных, обманных или недействительных документов, недекларирование или недостоверное декларирование, указание заведомо недостоверных сведений.

Статья 306 УК РК предусматривает ответственность за выпуск или продажу товаров не отвечающих требованиям безопасности жизни или здоровья. Условием применение данной статьи является если указанные действия повлекли по неосторожности причинение вреда здоровью человека.

Таким образом уголовная ответственность в международно-правовых таможенных отношениях применяется государствами в соответствии с их внутренним законодательством. Уголовная ответственность предусмотрена не только за нарушения против экономической безопасности, но и за нарушения против общественной безопасности и общественного порядка и против здоровья населения и нравственности.

Используемые источники:

- a. Буваева, Н. Э. Международное таможенное право : учебник для магистров / Н. Э. Буваева ; под общ. ред. А. В. Зубача. — М. : Издательство Юрайт, 2015. — 376 с. — Серия : Магистр. ISBN 978-5-9916-2333-9.
- b. Кодекс Республики Казахстан от 26 декабря 2017 года № 123-VI «О таможенном регулировании в Республике Казахстан».

- c. Уголовный кодекс Республики Казахстан от 3 июля 2014 года № 226-V
- d. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 18 июля 1997 года № 10 «О практике применения законодательства об уголовной ответственности за контрабанду».
- e. Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях от 5 июля 2014 года № 235-V.
- f. Договор о Таможенном кодексе Евразийского экономического союза от 11 апреля 2017 года вступил в силу с 1 января 2018 года.
- g. Генеральное соглашение о тарифах и торговле 1947 - 1994 г. (ГАТТ).
- h. Приложение 1В: Генеральное соглашение по торговле услугами (ГАТС).
- i. Приложение 1С: Соглашение по торговым аспектам прав интеллектуальной собственности (ТРИПС).

CONTENTS

ECONOMIC SCIENCE

The economy of the enterprise

Бобровнича Н.С., Лесик Н.В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	3
---	---

Regional economy

Liu Chunhuan ASSESSMENT AND ANALYSIS OF INNOVATION ACTIVITY IN THE REAL SECTOR OF THE ECONOMY OF KAZAKHSTAN	7
---	---

Залесский Б.Л. ПЛАН ИННОВАЦИОННЫХ ИДЕЙ С ОПОРОЙ НА МЕСТНЫЕ РЕЗЕРВЫ.....	14
---	----

Government regulation of the economy

Чжан Цзявей ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	18
---	----

Macroeconomics

Жексенбаев А. ЕЛ ЭКОНОМИКАСЫНЫҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБИЛЕТТІЛІГІН ТАЛДАУ ...	22
--	----

Foreign economic activity

Залесский Б. Л. БАЗИС ДЛЯ РАЗВИТИЯ ВЗАИМНОЙ ТОРГОВЛИ	29
--	----

Financial relations

Еркебалаева В. З. , Демеубаева А.О. ҚОСЫЛҒАН ҚҰН САЛЫҒЫН ЕСЕПТЕУ ӘДІСТЕРІ	33
---	----

Human resources management

Тенсел Б., Конуспаев Р.К. ПЕРСОНАЛДЫ БАСҚАРУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІ	37
---	----

Marketing and management

Ву Хань Хуэнь Олена, Місько Г.А. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МОДЕЛЕЙ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ	41
---	----

Accounting and auditing

Медведева А. М. ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ СУЖДЕНИЕ БУХГАЛТЕРА О ВЛИЯНИИ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ НА ФИНАНСОВУЮ ОТЧЕТНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИИ	46
--	----

PHYSICAL CULTURE AND SPORT

Physical culture and sport: problems, researches, offers

Осіпова І.В., Тулунжи У. О. ІСТОРІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	51
--	----

PHILOLOGICAL SCIENCES

Theoretical and methodological problems of language research

Канапьянова Г.Е., Тулегенова Ж.Ж.,Суюбердиева А.А. THEORETICAL
BACKGROUND OF LATIN WORD FORMATION IN ENGLISH 55

Kaldybekkyzy M., Tulegenova Zh.Zh.,Kaldayakov K.K. STYLE FORMING
POTENTIAL OF PROPER NAMES IN THE ENGLISH LANGUAGE MASS-MEDIA
DISCOURSE..... 60

Methods and techniques to control the level of foreign language proficiency

Arailym Yergabylova MODERN FORMS AND METHODS OF MONITORING
STUDENTS..... 64

Language, speech, speech communication

Abdakimova R.B., Mayassarova M.A. GRAPHIC DESIGN AS MEANS OF VISUAL
COMMUNICATION. 72

POLITICAL SCIENCE

Regional political processes

Akimova Zh. B., Kilybayeva P.K. CONTRADICTIONS BETWEEN THE USA AND
TURKEY UNDER PRESIDENT DONALD TRUMP 77

LAW

International law

Солодкий А.А. МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ ТАМОЖЕННЫЕ ОТНОШЕНИЯ И
УГОЛОВНЫЕ ПРАВОНАРУШЕНИЯ 84

CONTENTS.....90

291654
291684
291804
291762
291765
291710
291228
291786
291821
291813
291742
291688
291753
291754
291745
291639
291626